

Møte mandag den 3. juni 2013 kl. 10

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden (nr. 89)

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om endringer i stortingsgodtgjørelsesloven (reisedekning, utbetaling av feriepenger og krav om opplysninger) (Innst. 334 L (2012–2013))
2. Innstilling fra Stortingets presidentskap om forskrift om endringer i stortingsgodtgjørelsesforskriften (dekning av reiseutgifter) (Innst. 335 S (2012–2013))
3. Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til justis- og beredskapsministeren:

«Begrepet «menneskerettigheter» er en fellesbetegnelse for et regelverk som skal beskytte mot offentlige maktovergrep, og er et vern om rettigheter som statene ikke kan frata borgerne. Lovverket må forplikte statene, og rettighetene skal være praktiske og effektive, ikke illusoriske og teoretiske. I mitt møte med ulike historier og påstander om brudd på menneskerettigheter i Norge har jeg møtt tilbakemeldinger om en sammensatt stat. Hovedinntrykket er at du skal ha gode hjelpere eller være svært ressurssterk selv.

Hvor går du hvis du mener at dine menneskerettigheter er krenket? Hvordan vurderer statsråden Norges mulighet til å videreutvikle, samordne og tilpasse enkeltindividets klagemuligheter ved påståtte brudd på menneskerettighetene?»
4. Interpellasjon fra representanten Gjermund Hagesæter til miljøvernministeren:

«En gjennomgang av alle kommunale bebyggelses- og reguleringsplaner som er blitt sendt på høring i årene 2008–2011, viser at 18,3 pst. av dem ble møtt med innsigelse av landets 18 fylkesmannsembeter, ifølge SSB. Samme instans melder at ulike myndighetsorganer med innsigelseskompetanse har økt bruken av innsigelser til kommune- og detaljplaner, det vil si regulerings- og bebyggelsesplaner. I forbindelse med boligmeldingen har regjeringen uttalt at man vil samle innsigelser til kommune- og detaljplaner hos fylkesmennene. Fylkesmennenes praksis for å fremme innsigelser virker å variere enormt. Tallene fra 2008–2011 viser at mens Fylkesmannen i Oslo og Akershus fremmer innsigelser i om lag 9 pst. av detaljplanene, fremmer Fylkesmannen i Buskerud innsigelser i 43,6 pst. av planene.

Hva mener statsråden er årsaken til at det er fem ganger så mange innsigelser i Buskerud fylke som i Oslo og Akershus?»
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i helsepersonellova m.m. (utsending av epikrisar og utlevering av teiepliktige opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring m.m.) (Innst. 299 L (2012–2013), jf. Prop. 87 L (2012–2013))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i psykisk helsevernloven (varsling av fornærmede og etterlatte, nattelåsing av pasientrom m.m.) (Innst. 312 L (2012–2013), jf. Prop. 91 L (2012–2013))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i legemiddeloven (utvidet forbud mot dopingmidler m.m.) (Innst. 315 L (2012–2013), jf. Prop. 107 L (2012–2013))
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om beredskap mot pandemisk influensa (Innst. 298 S (2012–2013), jf. Meld. St. 16 (2012–2013))
9. Interpellasjon fra representanten Bent Høie til helse- og omsorgsministeren:

«Statens helsetilsyn har nylig gjennomført et nasjonalt tilsyn med behandlingsforløpet for pasienter med kolorektal kreft. Tilsynet viser at det skjer svikt i pasientforløpet, og at halvparten av sykehusene brøt fristene. Helsetilsynet utarbeidet i 2009 en egen rapport om risikobildet i norsk kreftbehandling, som viser noe av den samme risikoen. I 13 år har pasienter med sammensatte lidelser hatt rett på en pasientkoordinator i sykehusene.

Når mener statsråden at de fleste kreftpasientene vil oppleve at de får oppnevnt en koordinator som faktisk følger dem gjennom hele pasientforløpet?»
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi) (Lovvedtak 62 (2012–2013), jf. Innst. 311 L (2012–2013) og Prop. 90 L (2012–2013))
11. Stortingets vedtak til lov om endringer i bioteknologiloven (straffebestemmelsen og assistert befruktning til personer med seksuelt overførbare sykdommer) (Lovvedtak 63 (2012–2013), jf. Innst. 313 L (2012–2013) og Prop. 95 L (2012–2013))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (styrking av pasienters, brukeres og pårørendes stilling m.m.) (Lovvedtak 64 (2012–2013), jf. Innst. 314 L (2012–2013) og Prop. 100 L (2012–2013))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i reindrifftsloven mv. (avvikling av områdestyrene) (Lovvedtak 65 (2012–2013), jf. Innst. 307 L (2012–2013) og Prop. 89 L (2012–2013))
14. Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (gjennomføring av forordning (EF) nr. 1071/2009, 1072/2009 og 1073/2009 og endringer i organiseringa av løyvestyresmaktene mv.) (Lovvedtak 66 (2012–2013), jf. Innst. 325 L (2012–2013) og Prop. 124 L (2012–2013))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i konkurranseloven (Lovvedtak 67 (2012–2013), jf. Innst. 281 L (2012–2013) og Prop. 75 L (2012–2013))
16. Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger)

- (Lovvedtak 68 (2012–2013), jf. Innst. 347 L (2012–2013) og Prop. 111 L (2012–2013))
17. Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjeloven mv. (offentlig kunngjøring i avis mv.) (Lovvedtak 69 (2012–2013), jf. Innst. 345 L (2012–2013) og Prop. 122 L (2012–2013))
18. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. (Lovvedtak 70 (2012–2013), jf. Innst. 346 L (2012–2013) og Prop. 92 L (2012–2013))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i politiregisterloven mv. (Lovvedtak 71 (2012–2013), jf. Innst. 344 L (2012–2013) og Prop. 114 L (2012–2013))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i forvaltningsloven (Lovvedtak 72 (2012–2013), jf. Innst. 342 L (2012–2013) og Prop. 116 L (2012–2013))
21. Referat

Presidenten: Representantene Hans Frode Kielland *Asmyhr*, Are *Helseth*, Borghild *Tenden*, Jørund *Rytman*, Laila *Gustavsen*, Per Olaf *Lundteigen*, Dag Ole *Teigen*, Øyvind *Halleraker*, Laila *Dåvøy*, Laila Marie *Reiertsen*, Harald T. *Nesvik*, Torfin *Opheim*, Sonja *Mandt*, Steinar *Gullvåg*, Svein Roald *Hansen* og Vigdis *Giltun*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den tidligere fritatte vararepresentanten for Vest-Agder fylke, Janne Fardal *Kristoffersen*, har igjen tatt sete.

Fra den møtende vararepresentant for Oslo, Lotte Grepp *Knutsen*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under den resterende del av representanten Truls Wickholms permisjon i tiden fra og med 3. juni til og 21. juni, av velferdsgrunner.

Søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Andre vararepresentant for Oslo, Khalid *Mahmood*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Khalid Mahmood er til stede og vil ta sete.

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Karin S. *Woldseth* i tiden fra og med 3. juni til og med 5. juni for å delta som rapportør for Europarådets parlamentariske forsamling i Bosnia
  - fra representantene Line Henriette *Hjemdal*, Morten *Høglund* og Henning *Skumsvoll* om permisjon i tiden fra og med 3. juni til og med 5. juni for å delta i møte i Den arktiske parlamentarikerkomiteen på Svalbard
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Vest-Agder fylke, Tor Sigbjørn *Utsogn*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i dagene 4. og 5. juni under representanten Henning Skumsvolls permisjon, av velferdsgrunner.

Søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Tor Sigbjørn *Utsogn* og Kjell Ivar *Larsen*

For Akershus fylke: Tom *Staahe*

For Hordaland fylke: Torkil *Åmland*

For Østfold fylke: John *Thune*

– Det anses vedtatt.

Tom Staahe, Torkil Åmland og John Thune er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i inneværende uke. – Det anses vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møte.

Statsråd Grete Faremo overbrakte 13 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Etter ønske fra presidentskapet vil saken nr. 1 og 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:05:05]:

Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om endringer i stortingsgodtgjørelsesloven (reisedekning, utbetaling av feriepenger og krav om opplysninger) (Innst. 334 L (2012–2013))

Sak nr. 2 [10:05:18]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om forskrift om endringer i stortingsgodtgjørelsesforskriften (dekning av reiseutgifter) (Innst. 335 S (2012–2013))

Stortingspresident Dag Terje Andersen [10:05:43]: Presidentskapet legger i dag fram innstilling om endringer bl.a. i stortingsgodtgjørelsesloven og stortingsgodtgjørelsesforskriften. Presidentskapet foreslår endringer i reglene om feriepenger, at det innføres en kontrollhjemmel for Stortingets administrasjon knyttet til etterlønn og fratredelsesytelse, og at det gjøres endringer i reglene knyttet til dekning av reiseutgifter.

Jeg vil si noe kort om de ulike forslagene – først feriepenger. Det hender helt unntaksvis at en valgt representant trer ut av Stortinget eller blir innvilget permisjon fra vervet ut valgperioden, uten at vedkommende tiltrer regjeringen. En årsak til det har vært at en representant har blitt utnevnt til eller ansatt i en stilling som har medført at vedkommende ikke lenger har vært valgbar som stortingsrepresentant, jf. Grunnloven § 62. Det har også helt unntaksvis

hendt at stortingsrepresentanter, som har fått en betydelig internasjonal stilling eller verv, har blitt innvilget permisjon ut valgperioden, selv om stillingen ikke formelt sett har påvirket representantens valgbarhet. Presidentskapet mener at en valgt stortingsrepresentant, som fratrer Stortinget i løpet av en valgperiode eller innvilges permisjon ut valgperioden, bør få utbetalt feriepenger i forbindelse med fratredelse eller permisjon.

Så til kontrollhjemmel: Stortingets administrasjon hadde i den tidligere pensjonsloven, som bl.a. regulerte ventegodtgjørelsen, hjemmel til å hente inn opplysninger om søkerens inntektsforhold. Det kom inn i 2009 da det daværende presidentskapet foreslo en slik kontrollhjemmel. Presidentskapet understreket at det ikke er slik at Stortingets administrasjon skal innhente opplysninger ved alle søknader. En tidligere stortingsrepresentant som søker om fratredelsesyttelse og/eller etterlønn, plikter selv å gi de nødvendige opplysninger. Det er imidlertid viktig at Stortingets administrasjon kan kontrollere inntektsforholdene i saker om fratredelsesyttelse og etterlønn etter stortingsgodtgjørelsesloven §§ 8 og 9.

Det er ikke noe nytt at myndigheter som tilstår borgere ytelser, har en mulighet til å kontrollere opplysningene søkeren gir. Tilsvarende bestemmelser finnes bl.a. i lov om Statens pensjonskasse, stortings- og regjeringpensjonsloven og folketrygdloven. Tidligere stortingsrepresentanter bør underlegges de samme kontrollreglene ved søknad om fratredelsesyttelse og/eller etterlønn som andre borgere underlegges ved ytelser etter folketrygden. Presidentskapet mener det er viktig at denne regelen klart går fram av loven, inkludert vilkårene for innhenting av opplysninger.

Så til reisedekning: Presidentskapet foreslår en klargjøring av stortingsrepresentantenes rett til reisedekning. Det er nedfelt i Grunnloven § 65 at stortingsrepresentanter skal få dekket kostnader til reiser til og fra Stortinget. Forslaget er en presisering av at representantenes ukentlige reiser til og fra Stortinget skal defineres som yrkesreiser. Stortingsrepresentanter som må bo utenfor hjemmet av hensyn til vervet, får dekket én reise til og fra Stortinget i uken. Har man barn under 19 år, får man dekket to ukentlige reiser. Stortinget dekker transportkostnadene for yrkesreiser. Det er et grunnleggende prinsipp at alle stortingsrepresentanter i utøvelsen av sine verv skal stilles så likt som mulig økonomisk, uavhengig av hjemsted. Uansett hvor i landet representantene bor, skal ikke den ukentlige reisen til og fra Stortinget medføre kostnader for representanten. Med andre ord: Det skal ikke være dyrere for en representant fra Nordland enn en representant fra Oslo å møte på Stortinget. Derfor blir utgifter til pendling, flytting, hjemreiser og andre utgifter ved representantenes fravær fra hjemstedet refundert. Til tross for at reisene til og fra Stortinget ikke skal medføre kostnader for representantene, har noen likevel blitt skattlagt for deler av reisen. Med grunnlag i prinsippet om likhet for representantene ber presidentskapet nå Stortinget om å endre reisereglene for representanter som av hensyn til stortingsvervet må bo utenfor hjemstedet. Presidentskapet er opptatt av klare regler for reisedekning for representantene.

Den foreslåtte endringen medfører ingen endring i dek-

ning av kostgodtgjørelse eller losji på reisen. Endringen medfører heller ingen endring i representantenes dekning av kostgodtgjørelse under oppholdet i pendlerboligen, og de daglige reisene mellom bolig/pendlerbolig og Stortinget berøres ikke.

Jeg vil understreke at Stortinget de siste årene har gjort flere endringer i stortingsrepresentantenes ordninger for å sikre klare regler for representantene, fjerne særordninger, synliggjøre alle inntekter og unngå at godtgjørelse kan utbetales samtidig med annen inntekt. Sammen med endringene i pensjonsordningen har det gitt en strammere og mer helhetlig regulering av representantenes ordninger som ikke inneholder tilfeldige fordeler. Det er strammet inn på bruk av pendlerboliger. Den tidligere ordningen med daglige diettenger, også kalt dagpenger, er opphevet. Det er strammet inn i etterlønsordningene. Fratredelsesyttelse gis ikke lenger automatisk. Perioden for mottak av etterlønn, tidligere ventegodtgjørelse, er redusert fra tre til maksimalt ett år, og selve ytelsen er redusert til 66 pst. av årlig godtgjørelse. Det er innført regler om avkorting i både fratredelsesyttelse og etterlønn for å unngå at slike ytelser kan mottas samtidig som man mottar ordinær godtgjørelse eller lønn. De økonomiske overgangsordningene når representantene går fra Stortinget til regjering og motsatt, er samordnet. Med disse endringene har presidentskapet inneværende periode fullført en gjennomgang og opprydning i representantordningene som har gått over flere år. Det har gitt tydelig regelverk og ryddige ordninger.

Jeg mener at Stortinget er godt tjent med resultatet av gjennomgangen, og er tilfreds med at vi har fått slutført dette arbeidet.

På den bakgrunnen anbefales presidentskapets enstemmige tilråding.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:11:46]: SV har alltid vore oppteke av at stortingsrepresentantar så langt som mogleg skal ha same ordningar som andre når det gjeld trygd, skattar og andre ytingar. For SV er dette eit viktig prinsipp som skal bidra til legitimitet og respekt for dei folkevalde.

Presidentskap og storting har over tid vist evne til å rydde opp i ulike særordningar, og det er SV glad for. Vi er likevel usamde i det forslaget som blir fremma i dag. Intensjonen med forslaget er forenkling, og det har vi forståing for, men vi bør ikkje løyse denne floken ved å lage andre spelereglar for stortingsrepresentantar enn for andre. Vi ser det kan vere vanskeleg å skilje mellom arbeidsreiser og heimreiser, men det er ei utfordring som òg enkelte andre har. Eg meiner dette ikkje er eit tilstrekkeleg argument for å fråvike prinsippet om likebehandling.

Derfor vil SV stemme mot forslaget til vedtak til forskrift om endring i stortingsgodtgjersleforskrifta, dekking av reiseutgifter.

Per-Kristian Foss (H) [10:13:10]: Siste taler gir uttrykk for en misforståelse fra begynnelse til slutt i innlegget. Jeg er enig i en del, nemlig at Stortinget har gjort en rekke endringer – i denne perioden, ikke minst – som gir likebehandling i forhold til andre yrkesaktive i Norge.

Det er viktig for forståelsen av Stortingets arbeid og for respekten for det.

Så langt er jeg enig, men misforståelsen ligger i at intensjonen med denne endringen er en forenkling, og misforståelsen ligger også i uttrykket «hjemreiser». Nei, denne endringen har to begrunnelser: For det første å likestille representanter som bor hjemme, f.eks. i Oslo og Akershus, og de som må reise hjem, at de skattemessig kommer likt ut. Det er ikke tilfellet i dag. Så ligger det en misforståelse i uttrykket «hjemreiser», at det bare er for å besøke familien og komme hjem. I realiteten er i dag en del av arbeidet for en stortingsrepresentant, som også er politiker, å reise hjem for å besøke sitt hjemdistrikt, sin fagorganisasjon, sin yrkesorganisasjon, sitt partilag osv. Etter mitt syn er det en like viktig del av stortingsjobben å pleie sitt hjemdistrikt og sine velgere som å være på Stortinget, reelt sett. Er man valgt som stortingsrepresentant, fordrer det tillit fra de som er hjemme, og den tilliten må pleies. Realiteten er i dag at det er skattemessig ulikt behandlet. Om representanten fra Nordland f.eks. på sin hjemreise besøker andre konferanser i sitt eget fylke – det er et ganske stort fylke, og det krever mye reising – blir samme representant skattemessig bedre behandlet ved å besøke Hordaland på en yrkesreise for å besøke et partilag, et seminar eller en konferanse der. Det er tilfellet, og den ulikebehandlingen blir rettet på ved denne endringen.

Altså: Alle reiser man gjør for å besøke partilag, enten det er hjemme eller borte, enten det er her eller der, blir skattemessig likt behandlet. Det er også årsaken til at det er et enstemmig presidentskap som står bak denne innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [10:15:45]

Interpellasjon fra representanten Ingjerd Schou til justis- og beredskapsministeren:

«Begrepet «menneskerettigheter» er en fellesbetegnelse for et regelverk som skal beskytte mot offentlige makt- overgrep, og er et vern om rettigheter som statene ikke kan frata borgerne. Lovverket må forplikte statene, og rettighetene skal være praktiske og effektive, ikke illusoriske og teoretiske. I mitt møte med ulike historier og påstander om brudd på menneskerettigheter i Norge har jeg møtt tilbakemeldinger om en sammensatt stat. Hovedinntrykket er at du skal ha gode hjelpere eller være svært ressurssterk selv.

Hvor går du hvis du mener at dine menneskerettigheter er krenket? Hvordan vurderer statsråden Norges mulighet til å videreutvikle, samordne og tilpasse enkeltindividets klagemuligheter ved påståtte brudd på menneskerettighetene?»

Ingjerd Schou (H) [10:17:00]: I dag er temaet viet menneskerettigheter i det norske samfunn, ikke et eller annet sted ute i den store verden.

Jeg tar opp denne problemstillingen fordi jeg mener

at vi må arbeide for at respekt for menneskerettigheter i Norge må bli mer enn bare festskrift. I munnhellet verdens rikeste land har jeg blitt kjent med mange, men særlig én historie resulterte i at jeg har ønsket å sette menneskerettigheter under debatt.

Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett trådte i kraft i 1999. Med internasjonale menneskerettighetsinstrumenter inkorporert i norsk lov burde man i prinsippet kunne være trygg på at respekt for menneskerettighetene er godt ivaretatt i Norge.

Intensjonen var god, men virkeligheten, slik jeg får den presentert fra utallige, er dessverre en ganske annen. De er blitt så mange at jeg er svært glad for at justisministeren møter til samtale og debatt om dette i dag.

Ingen kjenner fullt ut omfanget av menneskerettighetsbrudd i Norge. I Norge er vårt rettspolitiske fundament bygget opp slik at vi er villige til å gi mye makt til offentlige myndigheter. De personer som er satt til å håndheve makten, tror vi at har praktisk kunnskap og kompetanse om menneskerettighetene. Mange melder om en annen hverdag hvor kunnskapen er heller liten eller fraværende. Kanskje skyldes det at vi er et lite land hvor alle stoler på hverandre og tror at det meste av det offentlige myndigheter gjør, er vel og bra. Sikkert er mye av dette også riktig, men vi kan bli bedre.

Også der det blir påstått at brudd skjer og det blir dokumentert, får det få eller ingen konsekvenser for den offentlige tjenestemann eller -kvinne, meldes og rapporteres det av flere. Det oppleves som farlig og ødeleggende for en selv å gå til kamp mot det vi kaller systemet. Bedre blir det heller ikke ved at den eller de som opplever brudd på sine menneskerettigheter, er i en svært sårbar situasjon.

Hva kan gjøres? Menneskerettigheter er først og fremst noe ledere på alle nivåer må sikre på alle forvaltningsnivåer. Men det er også slik at det er storting og regjering som har det øverste ansvaret. Det er ikke lett å finne fram til stedet hvor man kan henvende seg. Mange av de henvendelsene jeg har fått, påpeker behovet for at Norge bør opprette et uavhengig organ for menneskerettigheter. De samme påpeker med all tydelighet at det bør være en tydelig adresse hvor man kan få råd, veiledning og anvisning for nettopp rett adresse. Brudd på disse rettighetene, herunder enkelt saker, innebærer brudd på Grunnloven § 110 c og det som går på Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 1. Slike brudd angår som sådan hele det norske, men også det internasjonale, samfunnet.

Det finnes ingen klageinstans hvor brudd på menneskerettigheter meldes til i Norge, og selv for ressurssterke mennesker er det svært krevende og vanskelig å finne ut hvordan denne klagen skal adresseres. Det er grunn til å tro at mørketallene er der, og muligens er de også store.

Oftest er det de svakeste i samfunnet som utsettes for krenkelser av sine menneskerettigheter, eller det være seg utlendinger som ikke kjenner rettssystemet, og som sendes ut av vårt land før noen får høre om deres historie – en del hevder det. Selv ved lang botid i vårt land er det vanskelig å orientere seg.

Hvor går du når du som funksjonshemmet ikke får tilgang til lyd og tale, slik at du kan ha en livsutfoldelse, at

du kan være med i organisasjonslivet, samfunnsdebatten og politisk virksomhet – eller på skolen, hvor arealer og fasiliteter ikke er tilpasset din funksjonshemming? For døve og bevegelseshemmede er det slik at FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, artikkel 29, skal ratifiseres denne våren – det vil bli gjort, men altså først etter fem års prosess.

Hvor kan jeg få opplyst hvor jeg skal gå? Er det til Fylkesmannen eller Sivilombudsmannen? Er du funksjonshemmet, er det til arbeidsministeren. Er det forskjellsbehandling, går veien til Likestillingsombudet eller likestillingsministeren. Er det barn som ikke får ivaretatt menneskerettigheter, er det til Barneombudet eller barne- og familieministeren. Er det grove brudd, er svaret rettsapparatet og justisministeren, og er det forholdene i fengslene våre, er det også til den samme ministeren. Er det langt større barnevernssaker som berører familier, er det altså til barne- og familieministeren.

Det er mange som har reagert kraftig på at Norge ennå ikke har sluttet seg til tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon, som sikrer en klageordning. Minst like alvorlig er påstandene om at Norge ikke respekterer de internasjonale menneskerettighetsinstrumenter som allerede er undertegnet – de er også alvorlige. Vi blir kikket i kortene av FN.

Norge har havnet i den situasjonen at vi kan risikere å miste vår A-status innen FNs menneskerettsarbeid, dersom vi ikke i større grad tilfredsstiller kravene i det som omtales som FNs Paris-prinsipper. Men det er få som kjenner de såkalte Paris-prinsippene og hva en menneskerettskommisjon egentlig gjør – til tross for at FN for nesten 20 år siden enstemmig godkjente Paris-prinsippene og oppfordret alle land til å etablere uavhengige og slagkraftige menneskerettighetskommisjoner – basert på bredt engasjement fra det sivile samfunn – for nettopp å overvåke og forhindre brudd på menneskerettighetene. Det finnes altså ingen klageinstans hvor brudd på menneskerettighetene meldes til, og selv for ressurssterke mennesker er det nærmest umulig å finne ut hvordan en klage kan adresseres.

Jeg vet at statsråden ikke kan svare her på en enkeltsak. For dem som måtte høre på og tro at det sikkert er et annet land jeg snakker om – langt unna – dessverre.

Anbars historie illustrerer en skremmende ansvarsfraskrivning fra alle etater, men heller ikke frivillige organisasjoner tar ansvar. Redd Barna går ikke inn i enkeltsaker, og Amnesty prioriterer andre områder fremfor å kjempe for et lite barns grunnleggende menneskerettigheter.

Historien om lille Anbar ville neppe gi Norge trampeklapp i FN. Åtte måneder gammel har Anbar allerede vært utsatt for krenkelser av sine mest grunnleggende rettigheter, uten at noen tar ansvar. Det startet allerede i mors liv. Mens mor satt varetektsfengslet, ble hun sendt til sykehus og bedt om å bekrefte at hun var kommet for å få utført abort. Mor var henvist av fengselslegen, uten vilje og vitende. Hendelsene ble forklart med at det måtte bero på en misforståelse.

Anbar ble født under strengt politivakthold. Tre dager gammel ble hun utsatt for det neste overgrep: I bunnløs fortvilelse ble mamma sendt tilbake til fengselet i mitt

hjemfylke, landets mest moderne, mens Anbar ble plassert i fosterhjem.

I et hvilket som helst annet land tilsluttet FNs barnekonvensjon ville Anbar fått være sammen med mamma i et tilrettelagt fengsel. Om mamma var norsk, kunne hun ha søkt om soningsutsettelse eller varetektsurrogati i mødre hjem. Jeg har ved hjelp av utredningsseksjonen i Stortinget gjort henvendelser til en rekke land det er naturlig å sammenligne Norge med, og der har de tilrettelagte enheter i fengsler for nettopp denne typen situasjoner.

Krenkelsene mot Anbar fortsatte. Fødselsattesten ble utstedt uten fars navn, selv om foreldrene var gift og det forelå dokumentasjon på dette. Det skulle ta fire måneders kamp å få en attest med begge foreldrenes navn.

Fire måneder gammel ble Anbar endelig gjenforent med mamma, da mor ble blankt frifunnet og løslatt på stedet i rettssalen etter de elleve månedene i varetekt. Anbar ble overlatt til mamma, uten papirer, uten bosted, uten penger til livsopphold og uten noen form for oppfølging fra barnevernet.

På legevakten ble mamma nektet psykologisk oppfølging etter traumer påført i fengselet – og lenge før det – til tross for at hennes helsetilstand er avgjørende for kvaliteten på omsorgen hun kan gi Anbar. Barnevernet av slo opphold på mødre hjem, hvor Anbar kunne fått bli kjent med mamma i trygge omgivelser.

Anbar har fremdeles ingen nasjonalitetspapirer – og hun er her i landet. Foreldrene er av utenlandsk opprinnelse. Far er europeisk statsborger og sitter fengslet i Norge. Mor er altså løslatt etter elleve måneder i varetekt. Saken har stoppet opp fordi politiet, til tross for flere henvendelser, ikke har oversendt fars ID-kort til ambassaden.

Anbar har ifølge barneloven rett til kontakt med begge foreldre, men i praksis gjelder ikke dette henne. Siden mor ikke får tillatelse til å besøke far i fengselet, forhindres hun fra å tilrettelegge for kontakten med far.

Barnevernet hevder at de ikke har kapasitet til å følge Anbar, og fengselets barnekoordinator engasjerer seg heller ikke i saken. Barneombudet velger å prioritere arbeidet med barn og helse.

Anbars historie illustrerer en skremmende ansvarsfraskrivning fra alle etater, men heller ikke frivillige organisasjoner tar ansvar for å kjempe for et lite barns grunnleggende menneskerettigheter.

Uten noen engasjerte privatpersoner ville altså ikke Anbars historie vært kjent.

Statsråd Grete Faremo [10:27:23]: Jeg vil først få takke representanten Ingjerd Schou for interpellasjonen.

Det har vært – og det er stadig – en økende oppmerksomhet rundt spørsmål om menneskerettigheter i Norge. Det mener jeg er grunnleggende bra. Kunnskap og bevissthet om menneskerettigheter gjør oss i stand til – slik vi bør – å tenke rettighetsvern på tvers av ulike sektorer.

Representanten har stilt meg to spørsmål om vanlige folks muligheter til å håndheve sine menneskerettigheter. Disse har nær sammenheng med hverandre. Hvis jeg skulle gitt et helt kort svar, måtte det være at de ordningene vi har, faktisk kan fange opp veldig mange av de menneske-

rettighetsbrudd som skjer. Jeg ville sagt at det derfor ikke synes å være noe klart behov for å bygge ut nye ordninger.

Dette skal jeg si litt mer om nå snart. Men før jeg gjør det, vil jeg likevel nevne to ting for at dere ikke skal misforstå meg. Det ene er at jeg ikke mener å si at det ikke finnes menneskerettslige utfordringer i Norge. Myndighetene mottar jevnlig anbefalinger om hvordan ting kan gjøres bedre, både fra det sivile samfunn her i Norge og fra internasjonale organer. Dette er anbefalinger vi må og skal ta alvorlig, og som vi forsøker å følge opp med justeringer av både lovverk og praksis, når det er behov for det.

Det andre jeg vil si, er dette: Det er nok dessverre riktig at mennesker som er i en sårbar situasjon, kan oppleve det som tungt å kjempe mot det offentlige. Disse kan nok oppleve seg prisgitt det å ha gode hjelpere, slik representanten er inne på i sitt spørsmål. Dette er virkelige opplevelser folk har, og som vi må ta på alvor. Samtidig mener jeg at den beste måten å gjøre noe med dette på ikke nødvendigvis er å opprette en ny klagemekanisme, slik representanten har foreslått i enkelte sammenhenger.

Interpellanten brukte også mye tid på en enkeltsak, og jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan gå inn i denne konkrete saken. Spørsmålet om vilkårene for varetekt er oppfylt, avgjøres jo som kjent av domstolene. Retten må vurdere hvorvidt fengslingen framstår som et forholdsmessig inngrep, og vil i denne sammenheng bl.a. ta hensyn til siktedes helseforhold og omsorgsansvar.

Hvilke tiltak som skal settes inn overfor et barn som befinner seg i en situasjon der barnets helse og utvikling kan bli skadelidende, avgjøres av barnevernet, og det skal legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til barnets beste.

Så til eksisterende klageordninger. Når vi tenker på håndheving av menneskerettigheter, er det lett først og fremst å tenke på domstolsbehandling. Det er ingen tvil om at en mulighet vi har i Norge, er at vi kan be domstolen avgjøre en konkret sak, også når denne berører menneskerettighetene. Samtidig kan faren for å måtte betale saksomkostninger være avskrekkende. Det er også slik at domstolsbehandling kan være tidkrevende. La meg derfor heller peke på de andre verktøyene den som vil håndheve sine menneskerettigheter, har.

Det er naturlig å begynne med å nevne klageretten man har etter forvaltningsloven. Dette er en mulighet man har i de aller fleste tilfeller der man mener et offentlig organ har brutt ens menneskerettigheter. I en klageomgang vil en kunne trekke inn nettopp det at en mener at en avgjørelse bryter med ens menneskerettigheter. Vi er jo alle kjent med at flere internasjonale menneskerettskonvensjoner er gjort til norsk lov, og ifølge menneskerettsloven skal de viktige konvensjonene gå foran annen norsk lovgivning.

Det er naturligvis meningen at forvaltningen ikke skal gjøre feil, og at det ikke skal skje brudd på menneskerettighetene. Det er likevel slik at den som mener at ens menneskerettigheter er krenket, også har andre muligheter enn å bruke klageretten. Det finnes flere uavhengige instanser som er ment å ivareta enkeltpersoners rettigheter i møte med forvaltningen.

Viktig i denne sammenheng er naturligvis Stortingets

egen ombudsmann. Sivilombudsmannen behandler klager fra personer som er utsatt for feil eller urett fra forvaltningens side. I sivilombudsmannsloven § 3 heter det at en av hans oppgaver er å bidra til at forvaltningen «respekterer og sikrer menneskerettighetene».

Jeg synes også det er naturlig at jeg nevner diskrimineringsmyndighetene. Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda er ment å være et reelt alternativ til domstolene, og behandling av en klagesak hos ombudet og nemnda er gratis og tar normalt kortere tid enn om domstolen skulle ha behandlet saken.

Jeg kunne også nevnt Barneombudet, Datatilsynet og andre organer, men dette er organer som er godt kjent også her i denne sal, og jeg går ikke nærmere inn i detaljer om disse.

Det jeg forsøker å få fram – som selvsagt ikke er å belære noen om de ordningene vi har, dem kjenner alle, som sagt, godt – er at de utfordringer vi måtte ha, ikke møtes på en bedre måte hvis vi lager flere klagemekanismer. Dette tror jeg at jeg har god dekning for å si.

Mange her er sikkert kjent med at det den senere tid har pågått et arbeid med endringer i Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter. Av dem som har blitt involvert i arbeidet, har ingen tatt til orde for at det er nødvendig med et nytt klageorgan – verken Norsk senter for menneskerettigheter, Likestillings- og diskrimineringsombudet eller de frivillige organisasjonene, som har kommet med innspill. Derimot viser de til behovet for et tilgjengelig organ: det å ha et lavterskeltilbud som kan veilede enkeltpersoner om de allerede eksisterende ordninger.

Dette bringer meg over til mitt siste og viktige poeng. Innledningsvis sa jeg at mennesker som er i en sårbar situasjon, kan oppleve det som tungt å kjempe mot det offentlige. Disse kan oppleve at de trenger gode hjelpere. Det jeg har ment å si, er at denne typen utfordringer, som er alvorlige og reelle, ikke fanges opp ved at vi oppretter et nytt klageorgan. I stedet må vi jobbe med de ordningene vi har, og sørge for at disse blir synlige og effektive lavterskeltilbud.

Jeg vil ta et eksempel. Ovenfor var jeg inne på klageretten og at man kan klage på brudd på menneskerettighetene. Det å ta menneskerettigheter på alvor i forvaltningen og ha kunnskap om menneskerettigheter i det vanlige forvaltningsarbeidet kan vi helt sikkert bli flinkere til.

Jeg kan ta et eksempel til. For dem som synes det er vanskelig å vite hvor de skal henvende seg, kanskje på grunn av språkproblemer eller fordi de ikke har kjennskap til det norske systemet, kan vi ha bedre målrettede informasjonstiltak. Veiledning om ulike klagemuligheter, både nasjonalt og internasjonalt, vil bl.a. være en viktig oppgave for en slik ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter.

Ingjerd Schou (H) [10:35:23]: Jeg har forståelse for at statsråden ikke ønsker å gå inn i enkeltsaker, men allikevel er det enkeltsakene og det enkelte menneskes møte med vårt samfunn og med våre organer det dreier seg om. Det er i de enkelte møtene hvor vår politikk og menneskerettighetene, med muligheten til å finne fram, vi faktisk er oppe til

eksamen. Så på sett og vis skulle jeg nok ønske at statsråden i større grad erkjente at det er der det skal virke, at det er der det eventuelt også feiler. Og jeg har beskrevet en slik sak – om lille Anbar – der jeg synes vi som samfunn strøk.

Det er vel og bra at statsråden peker på et lavterskeltilbud. Det er jeg veldig enig i er bra, men det må være én adresse. Alle de instansene som statsråden gikk igjennom, og som også jeg har berørt, illustrerer med all tydelighet at det er en sammensatt stat som mennesker i sårbare situasjoner møter. De aller fleste kjenner heller ikke til at den fragmenterte og sammensatte stat er så sammensatt, men tror at det må være én adresse hvor det er mulig for den enkelte å få råd, hjelp og veiledning.

Jeg er kjent med at regjeringen har lagt fram Prop. 159 L for 2012–2013 – den er til behandling i Stortinget nå – som styrker Sivilombudsmannens rolle som koordinerende instans. Men jeg er også kjent med at de frivillige organisasjonene ikke er fornøyd utelukkende med det, all den tid Sivilombudsmannen ikke er tiltenkt å skulle ha en overvåkerrolle når det gjelder å få vite hvor omfattende det er med menneskerettighetsbrudd i Norge, hvor mange det er. Slik sett er ikke FNs anbefaling at man skal gi rollen til én eksisterende institusjon, som overvåker utviklingen av menneskerettigheter i Norge, oppfylt.

Jeg skal bare kort fortsette med lille Anbars sak. Sivilombudsmannen henviste ved kontakt til feil klageinstans. Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, som har mandat til å bistå med rådgivning i forbindelse med klagesaker, har altså ikke svart – ikke engang det. Det skal styrke til å stå imot en slik utmattelsesstrategi.

Jeg har – både til justisministeren og til barneministeren – stilt spørsmål om denne konkrete saken, men svarene skjules bak en henvisning til lovparagrafer, og at man ikke kan gå inn i enkeltsaker. I mellomtiden er det altså ingen som bryr seg om Anbars rettssikkerhet. For foregangslandet Norge blir det, slik jeg ser det, en skam.

Statsråd Grete Faremo [10:38:46]: Igjen vil jeg understreke at interpellanten tar opp viktige spørsmål i sin interpellasjon, og at jeg er enig med henne i at det er i møte med enkeltsakene politikk ofte formes. En statsråd skal likevel vokte seg for å gå inn i disse og synse i konkrete forhold uten å ha full oversikt over sakene. Det vil jeg være forsiktig med. Jeg vil også legge til grunn at de ulike klagemekanismene vi har, må virke etter sin hensikt, og at der hvor det skjer feil, er det også grunnlag for klage og oppretting.

Jeg kan bare understreke nok en gang at jeg med mitt svar ikke har ment å underslå at mennesker som er i en sårbar situasjon, kan oppleve det som tungt å kjempe imot det offentlige, og at disse kan oppleve seg prisgitt nettopp det å ha gode hjelpere som bistår dem. Det kan ikke minst være mennesker som er berøvet friheten, og det kan også være andre. Dette er virkelige opplevelser, og vi må ta dem på alvor.

Mitt poeng i svaret i dag var likevel at det å opprette en ny klagemekanisme for menneskerettigheter i seg selv ikke trenger å være den rette måten å møte slike utfordringer på, og at vi heller må sørge for at de eksisterende ord-

ningene blir bedre kjent for dem det gjelder. Vi må sørge for at det offentlige gir god veiledning, og vi må arbeide for at f.eks. noens mangel på norskkunnskaper ikke blir en barriere for å nå fram mot systemet.

Dette er jo på ingen måte enkle utfordringer, og det er viktig å jobbe med både forenklinger og forbedringer i dette arbeidet.

Anna Ljunggren (A) [10:41:37]: Først vil jeg takke interpellanten for å løfte debatten om menneskerettighetene her i stortingssalen i dag.

Menneskerettighetene har jo en framtrødende plass i norsk rett. I Norge blir vi i internasjonal sammenheng ofte trukket fram som det landet som har et solid vern om innbyggernes menneskerettigheter. Norge har sammen med andre stater påtatt seg å følge menneskerettighetene slik som de er fastslått i internasjonale konvensjoner.

Stortinget vedtok i 1994 en ny § 110 c i Grunnloven som fastslår at myndighetene skal respektere og sikre menneskerettighetene. Kravet om at norske myndigheter skal «respektere og sikre» rettighetene innebærer at en som handler på statens vegne, både skal unnlate å krenke rettighetene og om nødvendig aktivt sette i verk tiltak for å hindre krenkelser.

Denne paragrafen ble fulgt opp med vedtaket om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Ved denne loven ble Den europeiske menneskerettskonvensjon, EMK, og FN-konvensjonene om henholdsvis økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, ØSK, og sivile og politiske rettigheter, SP, gjort til norsk lov. I tillegg fastslås det i loven at bestemmelser i de inkorporerte konvensjonene ved motstrid skal gå foran annen lovgivning.

I de tilfeller der individer mener at de er utsatt for brudd på menneskerettighetene, kan de prøve saken sin for Den europeiske menneskerettighetsdomstol – dette da i etterkant av at saken er behandlet i norsk domstol. EMK behandler klager fra enkeltmennesker og vil kunne prøve om det har skjedd et brudd på en av rettighetene deres i Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Den norske befolkningen har i stor grad vært skånet for grove brudd på menneskerettigheter i nyere tid. Det skyldes flere forhold: stabilt demokratisk politisk system, nærhet til beslutningstakere, solid nasjonal økonomi, balansert fordeling av goder, høy grad av likestilling, lite korrupsjon, høyt utdannet befolkning, stor deltakelse i samfunnslivet gjennom foreninger, politiske partier og frivillige organisasjoner, god tilgang på medier og begrenset omfang av organisert kriminalitet.

Sammenlignet med andre land har vi et høyt fokus på å følge menneskerettighetene, men vi vet allikevel at det er mange mennesker i Norge som opplever seg krenket, og de etterlyser hjelp til å avklare om det i deres sak er skjedd brudd på Norges internasjonale menneskerettighetsforpliktelser. De utfordringene som disse menneskene møter, må vi ta på stort alvor.

I Norge har det opp gjennom historien skjedd brudd på det vi i dag anser som grunnleggende menneskerettigheter, ikke minst overfor personer som tilhører minoriteter.

Norsk senter for menneskerettigheter ved Universite-

tet i Oslo har bygget opp og vedlikeholdt en kompetanse på dette feltet som er av stor betydning for Norges arbeid for menneskerettigheter og demokratisering i mange land, men også her hjemme. Det pågår nå, som også statsråden nevnte, et arbeid for å endre denne nasjonale institusjonen for menneskerettigheter. UiO mener at rollen som pådriver- og tilsynsorgan som en nasjonal institusjon, ikke er forenlig med universitetsrollen. I arbeidet med omleggingen har ikke Universitetet i Oslo, eller dette senteret for menneskerettigheter, tatt til orde for en ny klageinstans, slik som interpellanten foreslår.

Jeg støtter justisministeren når hun avviser å opprette en ny type klagemekanisme – som interpellanten mener vil kunne hjelpe mennesker som mener at de er blitt utsatt for brudd på menneskerettighetene. Justisministeren viste til de ulike ordningene som vi allerede har i dag: forvaltningsklage og ombudsinstitusjoner. Jeg er glad for at hun åpner for å gjennomføre enkelte forbedringer for å sørge for at disse blir synlige og mer effektive lavterskeltilbud. Vi må sikre at det offentlige gir god veiledning og har god kunnskap om menneskerettighetene, og vi må jobbe for at noens mangel på norskkunnskaper ikke blir en barriere for å nå fram mot systemet.

Som sagt tidligere i innlegget, settes menneskerettighetene over norsk lov hvis de ikke samsvarer. Vi som lovgivere har et særlig ansvar for å sikre at ny lovgivning er i samsvar med menneskerettighetene, og at sentrale menneskerettskonvensjoner innarbeides i norsk lov.

Menneskerettighetene er verdens viktigste prinsipp. Det er et prinsipp vi må verne om og jobbe for, internasjonalt og også her hjemme.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:46:38]: Jeg vil også benytte anledningen til å takke interpellanten for å ta opp en viktig problemstilling når det gjelder menneskerettighetenes stilling i Norge.

Jeg tror det er viktig at det settes et økt fokus på dette, for det menneskerettighetene handler om, er ofte den lille manns og enkeltborgerens stilling i forhold til de store systemer og i forhold til det offentlige, som har fått et betydelig omfang i Norge.

Som vi vet, er Norge høyt på banen internasjonalt når det gjelder menneskerettigheter, og vi ønsker å være en type stormakt i verden når det gjelder menneskerettigheter. Da er spørsmålet om det er nok fokus på menneskerettighetenes stilling i Norge. Jeg tror at svaret på det er nei. Det har vist seg at vi nordmenn ofte er litt naive og tror at situasjonen i Norge er langt bedre enn i andre land, fordi vi har tro på vårt eget land og system og hverandre. Vi har antakelig ikke nok kunnskap om situasjonen, og vi er en nasjon og et folk som er betydelig systemtro. Vi har stor tro på at det offentlige følger de regelverk som de skal følge. Derfor har jeg nok ikke like stor tro på dette som det som representanten Ljunggren synliggjorde i det siste innlegget.

I de årene jeg har hatt gleden av å være stortingsrepresentant, og ikke minst som medlem av Stortingets justiskomité, har jeg fått et utall henvendelser fra enkeltborgere som føler at deres rettigheter er sterkt krenket. Jeg synes

at andelen av henvendelser har økt ganske mye i de senere årene. Mange opplever at det offentlige ikke lytter godt nok til de utfordringene de har, og de problemer som de møter i hverdagen. Det er vanskelig å nå frem i systemet. Selv undertegnede, som er jurist, føler også at det kan være en utfordring når jeg skal ha mine møter med de offentlige systemer.

Her er det jo spørsmål om menneskerettigheter, men det er også en grensegang mot brudd på forvaltningsmessige regler. Det er ikke bare en type klare brudd på regelverk som EMK og menneskerettighetsloven. Brudd på veiledningsplikten i det offentlige skjer nok oftere enn det vi som lovgivere aner. Som det er sagt tidligere i debatten, dette rammer i stor grad de ressursvake i samfunnet, men er også krevende for ressurssterke.

En problemstilling som jeg mener det er blitt et økt antall henvendelser til undertegnede om, er antallet som føler seg feil dømt i domstolene. Mange av disse føler at domstolene ikke har lyttet godt nok til de forklaringer som de har hatt. Mange føler at domstolene er for systemtro, og mange føler også at det er en mangel i systemet, altså at det mangler et sted hvor de som møter veggen i domstolene, kan henvende seg og få hjelp – kanskje ikke mer enn at de trenger å få forklart systemet, hvorfor dommeren tenkte slik, og hvorfor dommen ble slik. Kanskje domstolene heller ikke er gode nok til å veilede i etterkant.

Rettshjelpordningene er under betydelig press. Det å gå til advokat koster svært mye. Gjenopptakelseskommisjonen er det mange som har mistet tilliten til. Mitt spørsmål er om Stortingets ombudsmann for forvaltningen kan få et økt og utvidet ansvar også når det gjelder disse problemstillingene.

Trine Skei Grande (V) [10:52:06]: Jeg vil også takke interpellanten for å reise et viktig spørsmål, et spørsmål jeg synes vi skulle ha diskutert mye mer i Stortinget, og som jeg tror har havnet utenfor den politiske dagsordenen, mens det egentlig skulle vært der i mye sterkere grad de siste årene.

For å starte internasjonalt: Jeg merker meg at alle brudd på menneskerettigheter som blir påpekt i Norge, blir sendt tilbake til oss ti ganger sterkere når vi opptre i utlandet. Når jeg snakker med mine søsterpartimedlemmer rundt omkring i Europa som kjemper for menneskerettigheter, f.eks. i Russland, er det slik at de overgrepene du der ser fra offentlige myndigheter, ofte begrunnes i ordninger som fins i den vestlige verden. For eksempel: Når Russland nå innfører et system der alle NGO-er med støtte fra utlandet nærmest skal ha tittelen utenlandske spioner, bygger alle disse systemene på systemer som f.eks. USA har i mikroformat, og så ganges det med ti og innføres i russisk regelverk. Slik ser vi at de bruddene på menneskerettighetene som vi har i våre land, fører til at vi svekkes internasjonalt i vår påpeking av store brudd på menneskerettighetene i utlandet.

Og så er dette den lille manns kamp mot systemet. Velldig mye av rettighetslovgivninga her knyttet til f.eks. helse, barnehage og alle de andre delene av samfunnet gjør ofte at det er de mest ressurssterke som klarer å cashe inn ret-

tighetene sine. Når det gjelder menneskerettighetsbrudd, gjelder ikke det prinsippet. De gangene vi ser at menneskerettighetsbrudd blir påpekt, er det veldig ofte de aller svakeste, de nederst på rangstigen – ja, de eksemplene som interpellanten her tok opp – det gjelder. Vi har en rekke dommer mot oss i Den europeiske menneskerettighetsdomstol i Norge, noe som er veldig alvorlig, mener jeg, og som burde ha vært mer påaktet enn bare hoderisting fra statsråder når vi blir dømt, som f.eks. når det gjelder politisk reklame, der kulturministeren smilte og ristet på hodet da vi ble dømt for at yttringsfriheten ble krenket i Norge.

Jeg tror også det er en stor svakhet under dagens regjering at ansvaret for menneskerettigheter har blitt pulverisert, idet alle departementene har ansvar for alt, mens f.eks. under Sentrumsregjeringen lå menneskerettighetsansvaret hos én statsråd, som også hadde det som en del av sin tittel å være ansvarlig for oppfølging av menneskerettighetene.

Så mener jeg at en av de tingene som virkelig har svekket oss i det siste, er at vi ikke lenger har noen nasjonal institusjon for menneskerettigheter, idet Universitetet i Oslo faktisk har mistet den posisjonen. Der henviser jeg til representantforslag 68 S, fra Borghild Tenden og meg sjøl, som handler om at det bør etableres en ny slik institusjon. At vi ikke har det, svekker oss både nasjonalt og internasjonalt.

Så har vi en rekke klageordninger, vi har Sivilombudsmannen, og vi har en rettsstat som fungerer godt på veldig mange områder. Men det er tøft når du får disse systemene mot deg, og det er tøft å stå imot når du skal hevde dine rettigheter. Når du da også, slik som eksemplene fra interpellanten viser, er blant de virkelig svakeste og minst ressurssterke menneskene i landet vårt, er det ekstra sårt å se hvordan menneskerettigheter blir nedprioritert på den måten, fordi folk ikke har krefter til å slå igjennom i systemene.

Så jeg tror at vi må ha mer strømlinjeformede systemer, vi må ha en klarere ansvarsfordeling i en regjering – hvem det er som har ansvaret for å følge opp. Vi trenger å få tilbake en nasjonal institusjon for menneskerettigheter, så fort som bare mulig. Da håper vi på støtte for det forslaget som vi har lagt inn, som jeg tror behandles i utenrikskomiteen, og som gir oss muligheten til å utøve et press, slik at Norge faktisk vil ha en tyngde utad og en måte å behandle sine borgere på som gjør at vi får løftet menneskerettighetene både nasjonalt og internasjonalt.

Ingjerd Schou (H) [10:57:16]: Jeg har lyst til å takke for debatten og for det som er antydning av forbedringer. Jeg har ikke foreslått noen nye klagemekanismer. Hvis man ser på interpellantens avsluttende spørsmål, går det på om vi klarer å begrense/forbedre. Hvor går jeg når jeg tror at det foreligger brudd på mine menneskerettigheter, og hvem har det tydelige ansvaret? Det hadde holdt langt i de enkeltsakene jeg har sett, om de som fikk henvendelsen, tok sitt ansvar.

Når statsråden sier at hun er opptatt av at det offentlige gir god veiledning, er jeg hjertens enig i hennes syn på det,

men sett fra min enkeltsak – og det er mange av dem – har altså følgende valgt ikke å ta ansvar:

- barneverntjenesten
- sosialtjenesten
- kriminalomsorgen
- Fylkesmannen og politiet i mitt eget fylke, Østfold
- barnevernsnemnda i Østfold fylkeskommune
- Oslosenteret for fred og menneskerettigheter
- Human Rights Watch
- Amnesty International Norge
- Redd Barna Norge
- UNICEF Norge
- Barneombudet
- Sivilombudsmannen
- utenriksministeren
- justisministeren
- barneministeren
- Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter
- Norsk senter for menneskerettigheter

Alle disse har vært kontaktet. Ære være for at det finnes enkeltpersoner med ressurser, og i denne enkeltsaken min, som jeg på en måte forstår ikke kan føres til torgs og debatteres, har det vært særlig én ressursperson, men også ressurspersoner rundt vedkommende, som har gjort alle disse henvendelsene, med utgangspunkt i at vi skulle sikre et enkeltmenneske i den mest sårbare situasjon, et barn i mors mage, som blir født i norsk fengsel, mens mor er i fengsel og attpåtil løslates etter elleve måneder. Alle disse instansene – ved spørsmål, ved henvendelser, ved forespørsler – er dem som er det offentlige Norge, som møter enkeltmennesket, som møter dem som tar opp sin sak, og som alle sammen enten ikke har svart, eller ikke tok ansvaret med utgangspunkt i det som lå der, under henvisning til ulike typer begrunnelser av ulik valør.

Vi vet ikke om vi står til eksamen i Norge, fordi vi faktisk ikke har en instans som overvåker. Jeg er svært glad for at Sivilombudsmannen får en tydeligere rolle når det gjelder å være den institusjonen og det stedet hvor man kan henvende seg, for så å gi veiledning i hvor man kan gå. Men det vil fortsatt være slik at vi ikke vet om vi står til eksamen. I mitt enkelttilfelle, som jeg har nevnt, må jeg si, uten at jeg har «sensorretten», at jeg mener at vi strøk. I 2013 har vi altså i Norge et forbedringspotensial på iallfall å få til at noen tar ansvar, og at det er tydelig hvem som skal ta det.

Statsråd Grete Faremo [11:00:39]: Vi har på ulikt vis i dag fått illustrert hvordan et moderne velferdssamfunn som vårt både er sammensatt og til tider komplisert å forholde seg til, og at det derfor er nødvendig å ta med alle gode forslag til vurdering også når man vurderer muligheten for et ytterligere styrket menneskerettighetsvern. Både når det gjelder klageadgangen, og når det gjelder regelutforming, og hvordan de forskjellige ombudsordningene virker, er dette tilfellet. Som interpellanten pekte på, får Sivilombudsmannen et nytt mandat, som er viktig også på dette området.

Jeg må imidlertid fastslå at i praksis oppfyller Norge kravene for den såkalte A-statusen. Vi har riktignok ikke

full score, men jobber målrettet for å rette opp i dette nå. Det er en status som vi vet tildeles fra den internasjonale komiteen for nasjonale institusjoner for menneskerettigheter.

Det skjer derfor mye på dette området, og selv om mye av dette arbeidet følges opp i Utenriksdepartementet, har flere vært inne på – også jeg selv – spørsmålet om hvordan endringer i Norges nasjonale institusjoner for menneskerettigheter nå følges opp. Det er en arbeidsgruppe under ledelse av Utenriksdepartementet som utreder dette. Dette vil være en rapport som kommer på høring i løpet av kort tid.

Hvis det er riktig, har jeg også hørt at nettopp i dag vil rapporten fra advokat Frode Elgesem bli overlevert. Det gjelder spørsmålet om konsekvensene av en eventuell norsk ratifikasjon av FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og tilleggsprotokollen under barnekonvensjonen. Så vi vil opplagt få mulighet til å diskutere hvordan forbedre de utfordringene vi har, ved en senere anledning også i denne sal.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 3 avsluttet.

Sak nr. 4 [11:03:33]

Interpellasjon fra representanten Gjermund Hagesæter til miljøvernministeren:

«En gjennomgang av alle kommunale bebyggelses- og reguleringsplaner som er blitt sendt på høring i årene 2008–2011, viser at 18,3 pst. av dem ble møtt med innsigelse av landets 18 fylkesmannsembeter, ifølge SSB. Samme instans melder at ulike myndighetsorganer med innsigelseskompetanse har økt bruken av innsigelser til kommune- og detaljplaner, det vil si regulerings- og bebyggelsesplaner. I forbindelse med boligmeldingen har regjeringen uttalt at man vil samle innsigelser til kommune- og detaljplaner hos fylkesmennene. Fylkesmennenes praksis for å fremme innsigelser virker å variere enormt. Tallene fra 2008–2011 viser at mens Fylkesmannen i Oslo og Akershus fremmer innsigelser i om lag 9 pst. av detaljplanene, fremmer Fylkesmannen i Buskerud innsigelse i 43,6 pst. av planene.

Hva mener statsråden er årsaken til at det er fem ganger så mange innsigelser i Buskerud fylke som i Oslo og Akershus?»

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:05:06]: Bakgrunnen for denne interpellasjonen er at fakta viser at det er svært ulik praksis når det gjeld bruk av motsegner i dei 18 fylkesmannsembeta som vi har i Noreg. Sidan no regjeringa vil at fylkesmennene skal få ei endå sterkare rolle når det gjeld motsegner, ved at fylkesmennene skal koordinere alle motsegner, meiner Framstegspartiet at det er viktig å kome til botnen i kvifor det er så ulike praksis frå fylke til fylke.

I åra 2008–2012 har 11 037 byggje- og reguleringsplanar blitt sende ut på høyring. I same tidsrommet har landets 18 fylkesmannsembete fremma motsegn til 2 005 av desse

planane. Det vil seie at 18,2 pst. av kommunale byggje- og reguleringsplanar har måtta gå gjennom ny saksbehandling før dei eventuelt kunne sendast ut på nytt og setjast i verk. I ei av fem saker set altså Fylkesmannen ned foten mot lokalt fatta planar.

Motsegner frå Fylkesmannen utgjør 58,7 pst. av alle motsegnene. Det er ingen tvil om at fylkesmennene totalt sett er dei som er mest aktive.

Bruken av motsegner vil seinke både vegbygging og bustadbygging. Derfor meiner Framstegspartiet, og har alltid meint, at motsegner må avgrensast til eit absolutt minimum.

Variasjonen i prosentdelen motsegner fylkesmennene imellom er svært stor. I Buskerud har 35,5 pst. av byggje- og reguleringsplanane blitt møtt med motsegn, mens i Oslo og Akershus har til saman 9,2 pst. av sakene blitt møtt med motsegn. For Oslos del er talet 5,1 pst.

I tidsperioden 2008–2012 blei 998 planar sende ut på høyring frå kommunar i Oslo og Akershus, og 92 blei møtt med motsegn frå Fylkesmannen. I Buskerud blei i same tidsperiode 778 planar sende ut på høyring, og 276 av desse blei møtt med motsegn frå Fylkesmannen.

Ser ein på alle motsegner i Oslo og Akershus i tidsperioden, ser ein at av dei 998 byggje- og reguleringsplanane som blei sende ut på høyring, blei 203 møtt med motsegn totalt. Det vil altså seie at 20,3 pst. av planane blei møtt med motsegn. Under halvparten av desse motsegnene kom frå Fylkesmannen. Fylkesmannen sin del sto totalt for 45,3 pst.

Ser ein på alle motsegner i Buskerud i tidsperioden, ser ein at av dei 778 byggje- og reguleringsplanane som blei sende ut på høyring, blei 465 av planane møtt med motsegn. Det vil altså seie at nesten 60 pst. – 59,7 pst. – av planane blei møtt med motsegn. Nesten seks av ti av desse motsegnene kom frå Fylkesmannen i Buskerud.

Av dette kan vi konkludere tydeleg at Fylkesmannen i Buskerud er betydeleg oftare ute med motsegnstempleet sitt enn Fylkesmannen i Oslo og Akershus er.

Sidan både statsråden og eg kjem frå Vestlandet, kan det også vere greitt å samanlikne vestlandsfylka, for her er det også forskjellar – betydelege forskjellar. Her ser vi at Fylkesmannen i Hordaland er i ein klasse for seg, iallfall når det gjeld talet på motsegner. I perioden 2008–2012 blei 28,6 pst. av alle regulerings- og byggjeplanar i Hordaland møtt med motsegn frå Fylkesmannen. I Sogn og Fjordane er tilsvarande tal 7,3 pst. Det er altså fire gonger så stor risiko for å bli møtt med motsegn i Hordaland som det er i Sogn og Fjordane. Tilsvarande tal frå Møre og Romsdal er 12 pst.

Så er spørsmålet kvifor det er slik, og det er det som er bakgrunnen for denne interpellasjonen. Lovar og reglar er jo dei same frå fylke til fylke. Fylkesmennene er regjeringa si forlenga arm ute i fylka, og dei representerer den same regjeringa, og viss ein då ser på dei betydelege forskjellane mellom Hordaland og Sogn og Fjordane, antar eg at innbyggjarane i Hordaland stort sett ikkje er noko verre å ha med å gjere enn innbyggjarane i Sogn og Fjordane f.eks.

I sluttrapporten «Innsigelsesinstituttets påvirkning på lokalt selvstyre», som Asplan Viak og Agenda Kaupang

utarbeidda for KS, kjem det fram at også varsel om motsegn er ein utbreidd praksis. Dette blei ein også gjort kjend med i NOU 2001: 7 Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven, og dette blei bekrefta i KS-rapporten. Sjølv om rapporten tar for seg bruken av motsegner til kommuneplanen eller kommunedelplanar, skriv ein også:

«(...) det er grunn til å anta at bruk av innsigelse som varsel, også gjør seg gjeldende her».

Slike varsel tar ein vanlegvis heilt eller delvis til følgje.

I rapporten kjem det fram at motsegn eller varsel om motsegn, brukast for å kome i dialog med kommunane. Eg trur ikkje at statsråden meiner at ein slik praksis er forsvarleg og at det er slik motsegnsinstituttet skal brukast. Eksempla viser at det ikkje nødvendigvis er lovbrøt eller noko slikt der Fylkesmannen er inne, men veldig mange gonger, og som det er veldig mange eksempel på, er det ueinigheit mellom Fylkesmannen og folkevalde lokale organ når det gjeld arealbruken. Ein er rett og slett ueinige når det gjeld arealbruken, og det resulterer i både varsel om motsegn og motsegn.

Sidan regjeringa no har foreslått at fylkesmannsembeta skal få ei enda sterkare rolle framover når det gjeld motsegner, ved at ein skal koordinere alle motsegner frå andre instansar, meiner vi, eg og Framstegspartiet, at det er veldig viktig å få best mogleg kunnskap om kvifor det er så stor forskjell i praksis ved bruk av motsegner.

Motsegner utgjer ei betydeleg utfordring og eit betydeleg problem for mange kommunar. Dei forseinkar og stansar bl.a. bustadbygging, og det gjer at mange unge no slit med å kome inn på bustadmarknaden. Difor håpar eg at statsråden kan kome med avklarande svar om kvifor vi har ein slik betydeleg ulik praksis i Noreg, og så håpar eg at vi får ei felles verkelegheitsforståing når det gjeld dette, som kan bidra til at vi kan få ned bruken av motsegner og òg varsel om motsegner, slik at vi kan få opp både bustadbygginga og vegbygginga i Noreg. Her meiner eg at det absolutt trengst å ryddast opp.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:13:27]: Representanten Hagesæter set lyset på ei viktig og aktuell problemstilling, som eg er glad for å kunne svare på.

Miljøverndepartementet held på med ein gjennomgang av heile motsegnsystemet i plan- og bygningslova og ser på moglegheita for eit meir effektivt system. Talet på motsegner er éin av faktorane som har kome fram i debatten, om korleis vi kan finne målretta tiltak for å få betre og raskare planprosessar.

Tala og statistikken ein viser til i spørsmålet frå representanten Hagesæter, er innhenta gjennom KOSTRA-systemet og viser delen motsegner som er fremja til reguleringsplanar frå dei ulike fylka i åra 2004–2011. Ettersom fylkesmennene har kompetanse etter plan- og bygningslova til å fremje motsegner til fleire ulike fagtema, er det rimeleg at det er noko variasjon mellom dei ulike fylka når det gjeld talet på motsegner. Tema som ligg til fylkesmennene sine fagområde er bl.a. forureiningssaker som støy og vasskvalitet, naturmangfald, friluftsliv, samordna areal- og transportplanlegging, kjøpesenterpolitikk og jord- og

skogbruk. Vilkåra for å fremje motsegn er at planen strir mot nasjonale eller vesentlege regionale interesser knytt til det enkelte fagområde.

Det er to grunnar til at Fylkesmannen i Buskerud skil seg ut med mange motsegner – samanlikna med dei andre fylka – som vi kan identifisere som tydelege og forklarande. For det første har Buskerud langt fleire hytteprosjekt i fjellet enn dei fleste andre fylke. Det skjer ofte i administrativt sett små fjellkommunar med store areal, kor det er til dels mangelfulle planar når det gjeld lovpålagde utredningstema som snauffjellandskap, friluftsliv, inngrepsfrie område, villrein og anna naturmangfald. Kunnskapen om ulike verdiar er varierende i fjellområda, og det vil derfor kome fram ny kunnskap i samheng med utarbeidinga av reguleringsplanar.

For det andre følgjer Fylkesmannen i Buskerud opp temaet «støy» i tråd med føringane i det årlege embetsopdraget. Ikkje alle fylkesmennene har kapasitet til å følgje opp dette temaet like godt. Støy er ei stor belastning for mange menneske i landet, og det er utarbeidd ein nasjonal handlingsplan mot støy. Arealplanlegginga er eit viktig punkt, og det er derfor positivt at Fylkesmannen aktivt følgjer opp støyproblematikken.

Situasjonen i Buskerud er òg den at det er ein kommune med store areal, avgrensa plankompetanse i enkelte av dei og ofte litt detaljerte kommuneplanar, mens planlegginga i Oslo og Akershus er prega av ein langt betre plankompetanse, betre registrering av verdiar og meir detaljerte kommuneplanar. Det forklarar delvis dei store forskjellane i talet på motsegner, men det kan ikkje forklare alt.

Det er òg andre betydelege forskjellar mellom enkeltfylke, som representanten Hagesæter var inne på i sitt innlegg, som ikkje stemmer med dette bildet. For eksempel er Sogn og Fjordane òg eit fylke med mange ganske små kommunar, som kan ha nokre av dei same utfordringane, om enn ikkje det same hyttepresset i alle områda. Og viss ein samanliknar Oslo og Akershus med andre befolknings-tette område, kommer Oslo og Akershus spesielt godt ut, òg samanlikna med fylke som Rogaland, Hordaland eller Sør-Trøndelag.

Derfor er det òg gode grunnar til å sjå på kva det er ein kan strekkje seg etter i dei fylka som har ein høg del motsegner, men òg det motsette: Kva vert gjort godt og riktig, og som får planprosessar til å fungere, der delen motsegner er spesielt låg?

Eg skal også nemne at Fylkesmannen i Buskerud viser til at det er ein markant nedgang i talet på motsegner frå 2011 til 2012. I 2011 var det motsegner til ca. 40 pst. av reguleringsplanane, mens det sank til 25 pst. i 2012. Det skuldast ifølgje Fylkesmannen at kommunane no i større grad tar vare på nasjonal politikk i sine planar.

Tala ein viser til i interpellasjonen, har kome fram som ein del av motsegnprosjektet, som eg har sett i gang i departementet og i regjeringa. Her får vi fram kunnskap om både plan- og motsegnspraksis og andre variasjonar som gjev grunnlag for målretta tiltak framover. Eg er opptatt av at vi skal klare å redusere talet på motsegner, gjennom både betre samordning og meir kunnskapsbasert planlegging.

La meg i slutten av innlegget seie nokre ord om dei

viktigaste temaa eller rettesnorene eg har i det arbeidet:

For det første er det viktig at motførestillingar kjem tidleg, dvs. at motsegner kjem tidleg i prosessen, og at det er tidleg involvering i prosessen frå dei instansane som kan tenkjast å fremje motsegner. I dag er det faktisk eit veldig tydeleg lovkrav om at ein skal delta tidleg i prosessen for å kunne fremje motsegn, og det er viktig at vi sørgjer for at det skjer i realiteten, og at motsegner kjem tidleg i prosessen. Eg trur dei fleste vil vere einige i at vi kan kjenne det igjen frå vårt eige arbeid: Motførestillingar som kjem opp tidleg, synest vi kan vere ålreite og til og med bra å få inn, men når nokon kjem med noko heilt i siste sving, kan det ofte skape støy, irritasjon og problem for planlegging.

Det andre temaet er samordning. Vi har varsla eit forsøksprosjekt i nokre fylke med det. Det vil vere viktig, og i tillegg ser vi no vidare på om det kan vere ei retning å gå i meir generelt, i tillegg til dei forsøksprosjekta vi skal gjennomføre no framover.

For det tredje er det viktig, som rapporten som KS bestilte, viser, og som det vart referert frå her oppe, at når det fremjast motsegn, skal det vere når det er nødvendig. Det kan derfor vere viktig å sikre god dokumentasjon og vise til grunnlaget for ei motsegn, slik at det går tydeleg fram at det er i tråd med lovverket og dei føringane som nasjonale myndigheiter legg, når det vert fremja ei motsegn.

For det fjerde vil vi i arbeidet med dette vurdere om det bør innførast fristar på dei ulike nivåa i forvaltninga, frå kommune og heilt opp til Miljøverndepartementet, for å sikre ei føreseieleg og så rask som mogleg saksbehandling. Då vil eg presisere at rask saksbehandling er viktig, men god saksbehandling er òg viktig. Så eg trur eit fornufte prinsipp kan vere «så raskt som mogleg», men at ein må bruke den tida som er nødvendig for å sikre ei trygg og god saksbehandling. Men vi vurderer altså spørsmålet om fristar.

For det femte er det, som representanten Hagesæter på ein god måte får fram i interpellasjonen sin, viktig òg å sjå på praksis. Og god praksis er ikkje noko ein kan vedta. Men som ein del av dette arbeidet vil det i åra framover vere nødvendig å sjå på om det i nokre fylke kan skje ei forbetring, medan det er nokre fylke som får det til. Og det eg ser i mitt arbeid, er at ikkje berre er det store variasjonar i talet på motsegner, det er òg store variasjonar i kor god dialogen er mellom den enkelte fylkesmann og kommunane i fylket. Det er ingen tvil om at òg arbeidsmåten overfor kommunane varierer mellom dei enkelte embeta, og at det er ting å hente på å vurdere praksisen nærare.

Heilt til slutt: Det som vi i alle fall kan seie heilt sikkert, er at når kommunar har godt planarbeid, systematisk oversikt over og kunnskap om sin eigen kommune og tek omsyn til det i sitt planarbeid, er det ein sikker måte å halde talet på motsegner nede på. Om ein i tillegg har god dialog med dei instansane som fremjar motsegner, eller som kan tenkje seg å gjere det, bidreg det òg til å avgrense talet på motsegner og sikre godt planarbeid i kommunane.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:22:23]: Eg vil takke statsråden for svaret. Eg er sjølvsagt glad for at regjeringa

no startar ein gjennomgang av motsegnsinstituttet, men eg føler at det er litt på overtid. Eg føler for så vidt at regjeringa er flinkare til å gjennomgå og leggje planer osv. enn å gjennomføre det som kjem fram av gjennomgangen. Det begynner jo òg å bli litt seint om ein skal få ned talet på motsegner i denne stortingsperioden.

Det som kanskje er mest ille og som plagar kommunane mest, er dette med varsel om motsegner, og at enkelte fylkesmenn brukar dette for å kome i dialog med kommunane. Det er veldig uheldig, for det forsinkar mange prosjekt og planar i kommunane, og det skaper òg stor frustrasjon. Her har ein altså folkevalte organ som kan vedta planar, og så blir det stansa av Fylkesmannen. Ein kjem seg altså ikkje vidare, og det kan gå fleire år. Den lange tida og alle desse motsegnene gjer at det tar veldig lang tid å planlegge f.eks. bustad- og vegbygging, og det skaper frustrasjon blant lokalpolitikarane og spesielt blant innbyggjarane.

Når det gjeld dette med fristar, trur eg det er ein god idé at ein har klare fristar. Dersom ein kjem med motsegner, må ein ha ein frist for kva tid ein skal gi ei tilbakemelding. Og om ein ikkje gjer det innan fristen, så fell det bort. Dette med at ein skal bruke formuleringa «så raskt som mogleg», føler eg igjen blir ei ny ueinighet mellom kommune og Fylkesmannen om kva som er «så raskt som mogleg».

Eg vil òg vise til dei tala som eg nemnde i stad når det gjeld Hordaland og Sogn og Fjordane. Når det gjeld regulerings- og byggeplanar i Hordaland, blir altså 28,6 pst. møtt med motsegner, mens i Sogn og Fjordane er talet 7,3 pst. Statsråden snakka ikkje så veldig mykje om i kva grad det er enkelte fylkesmenn som er litt meir overivrige etter å kome med motsegner enn andre fylkesmenn – altså at det er nokre fylkesmenn som kanskje er flinkare til å gå i dialog med kommunane og finne løysingar, mens det då er andre som er flinkare til å kome med mange motsegner. Det treng ikkje å vere berre fylkesmannen, det kan vere heile administrasjonen og heile fylkesmannsembetet som er raskare med å kome med motsegner enn andre fylkesmannsembete er.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:25:34]: Lat meg berre først seie at vi i vinter starta opp arbeidet med å gjennomgå motsegnsinstituttet. Det vart varsla i bustadmeldinga, som representanten heilt riktig sa. Det vil vere gjennomført i løpet av kort tid, for det er eit viktig arbeid som vi held høgt trykk på.

Lat meg berre seie eit par ting til det siste innlegget. Det eine er noko eg er heilt einig i: Eg trur det er riktig å gå meir inn i praksisen ved dei enkelte embeta og sjå på dei ganske store variasjonane som er. Men mitt poeng er at eg trur ikkje ein kan vedta seg til betre praksis. Ein kan vedta nokre ting, som fristar, samordning og kven som skal ha ansvaret. Men det er ingen tvil om at det er interessant å sjå på dei ganske store forskjellane både i talet på motsegner og i praksis.

Eg har merka meg at det fylket eg har vakse opp i, Sogn og Fjordane, ligg veldig bra an, men òg at Oslo og Akershus ligg veldig bra an på dette området. Eg ser òg av min dialog med fylkesmenn og kommunar at det er stor variasjon i korleis det vert jobba i dei enkelte em-

beta, og korleis dialogen mellom kommunar og embete er.

Når det gjeld Hordaland, kan det som saksopplysning vere viktig å ha med seg at tala her i hovudsak er frå før noverande fylkesmann i Hordland kom til sitt embete – berre så det er sagt!

Så er det eitt tema eg høyrer at eg og interpellanten kanskje har eit litt ulikt syn på, og det er spørsmålet om varsling av motsegner. Eg er heilt einig i at ein ikkje skal varsle motsegner for å kome i dialog med nokon. Det er ikkje sånn at ein kan ringe og varsle om motsegner berre for å få prate med folk. Det eg derimot meiner, er at det er ganske klokt at ein instans som ser at ein plan går i ei retning der ein trur at det vil verte fremja motsegner, heller varslar om det tidleg enn å vente. NVE går systematisk igjennom kommuneplanar og reguleringsplanar rundt omkring i Noreg for å sjekke mot flaum og skred, og fremjar ganske mange motsegner. Då må det vere mykje betre at dei med ein gong dei ser det, tek kontakt og seier at dei har informasjon om at bustadfeltet er planlagt i eit utsett område. Eller om fylkeskommunen ser at her er det planlagt noko i nærleiken av eit viktig kulturminne, melder dei frå om det på eit tidleg tidspunkt. Det same gjeld Fylkesmannen, med omsyn til dei ulike interessene dei har.

Så mi oppfatning er at for å få gode prosessar er det mykje betre at ein tidleg finn eigna måtar å seie frå om motførestillingar på enn å vente, slik at dei kjem brått og i form av ei formell motsegn, med alt som følgjer med i ein slik prosess. Men det skal sjølv sagt vere når det er reelle dokumenterbare nasjonale interesser (presidenten klubbar), ikkje for å kome i dialog på nokon måte.

Presidenten: Presidenten kom med en liten innsigelse mot bruk av taletiden, som gikk litt over streken!

Hilde Magnusson (A) [11:28:50]: Jeg viser til statsråden som sier at det pågår en gjennomgang av innsigelsesinstituttet og hvordan vi bruker det. Det er veldig bra, for det er vel over 20 instanser som har mulighet til å komme med innsigelser. Men fra det å si at det er mange som kommer med innsigelser til det å bruke statistikk, som interpellanten gjør her – det lager ikke alltid det beste bildet av hva som er bak tallene. For det kan være kryssende interesser. Hva gjelder egentlig innsigelsen? Kanskje det kan være innsigelser som gjelder interessene til andre kommuner. Og det er ikke bare staten mot kommunen. Så disse tallene må brytes ned for å se hva som ligger bak.

Buskerud kommune, som har mye hyttebygging, er et typisk område der ulike grupper har lyst til å se nærmere på hvilke vern som skal ivaretas, og det vil også gi forskjellige tall i statistikken. Så hvis man bare har tallene, gir ikke det alltid det beste bildet.

Hvis man ser på en oversikt fra 2011 om kommuneplanens arealdel over hvem som har kommet med innsigelser, er det Fylkesmannen med 37 pst., fylkeskommunen med 26 pst. og Statens vegvesen med 13 pst. Så det er de store aktørene som har meninger om planen. Det er på områder som vi er opptatt av, og som vi politisk har sagt at vi skal jobbe med, og verne, som naturvern, friluftsliv, land-

skap og strandsonen. Det er det samme med reguleringsplanene fra samme periode. 47 pst. av innsigelsene kom fra Fylkesmannen, 23 pst. kom fra fylkeskommunen og 14 pst. kom fra Statens vegvesen. Mange av de samme sakene gikk igjen da vi så på kommuneplanens arealdel. Det er en politisk vilje til å se på og følge opp strandsonen og annet vi har sagt er viktig å ivareta.

Jeg tenker at det er vanskelig å si at man skal ha et visst antall innsigelser. Det kan være i pressområder, områder med høy aktivitet. Det er mange ulike hensyn å ta – som jeg var inne på – både når det gjelder matjord og annet der det er press på vern med hensyn til markagrensen, osv. Et visst antall innsigelser blir det vanskelig å få til.

Så da tenker jeg at det blir fint nå når regjeringen har gått igjennom dette, å se på systemet med plan- og bygningsloven og hvordan innsigelsene fungerer, se på praksisen for å se om noe peker seg ut som unormal praksis i forhold til det man hadde tenkt. Å melde seg tidlig er også viktig for å få prosjektene igjennom. Vi jobber nå på Stortinget med boligmeldingen og det å få igjennom boligprosjekter – at de ikke stopper opp – og at man får avklart hvem som skal komme med innsigelser. Kanskje kan en frist være en løsning. Det å samordne de ulike etatene er veldig bra – at de møtes tidlig, slik også statsråden har henstilt til dem å gjøre, at de setter seg rundt bordet, kommer igjennom og får en avklaring tidlig i prosessen.

Så er det selvfølgelig en utfordring med hensyn til kunnskap og kompetanse at noen av kommunene er små. Det kan legges til rette for et samarbeid, eventuelt med Fylkesmannen. Jeg vet at Fylkesmannen i mange fylker går tidlig inn og er i dialog med kommunene for å gjennomgå planer, sånn at de klarer å finne løsninger tidlig i prosessen og slik kan få igangsatt prosjekter. Dette gjelder særlig boligprosjekter. For regjeringen og Arbeiderpartiet er det en fanesak å bygge mange flere boliger.

Så innsigelsesinstituttet er mest til glede, for man skal ha kontroll med det politiske vi har lagt til grunn når det gjelder hva som skal vektlegges når ting skal bygges, men vi må også følge med på at det ikke blir en hemske for utvikling av det vi også vil.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Michael Tetzschner (H) [11:32:53]: Interpellanten Hagesæter har reist et viktig tema. Dessverre for oss alle er dette temaet ikke nytt. Vi er noen som har fremhevet hvordan planprosessene i Norge trekkes ut, og hvordan man har styrket motkreftene mot dem som ønsker å få til ting – de som ønsker å bygge landet, i bokstaveligste forstand.

Jeg prøvde å lytte til statsråden for å høre om det kunne være noen særlig nye signaler, men det er det samme som da vi tok dette opp med statsråd Navarsete som ansvarlig for boligpolitikken. Dette skulle man se på, vurdere og ha en gjennomgang av. Det ble til og med vist til den kommende boligmeldingen. Så kom boligmeldingen, som nå ligger til behandling i Stortinget, og der er det også vurderingspunkter. Når vi nå reiser spørsmålet i salen i dag, hører vi at dette er noe statsråden skal se nærmere på. Det er til og med vist til en intern pro-

sess i departementet, som vi antagelig ikke får se utgangen på.

Jeg tror det er grunn til å minne oss selv om at innsigelse er en brems pedal, et negativt virkemiddel i den betydning at planer som er under utvikling, blir sinket eller stoppet uten at noen har diskutert om denne obstruksjonen – det at man tar seg bedre tid til å tenke igjennom eventuelle «mothensyn» – egentlig tilfører planprosessen de kvalitetene som man innbilte seg den gangen man skrev dette inn i den nåværende plan- og bygningsloven.

Det vi derimot kan se veldig klart, er at i perioden 2007–2010 – og nå refererer jeg til en undersøkelse i KS – er det fremmet innsigelser til mellom 42 pst. og 54 pst. av kommuneplanenes arealdel, kommunedelplaner. Hvis vi også regner med varsel om innsigelse, en stoppmulighet, som – en passant – ikke er hjemlet i loven, kommer vi til at det er brukt innsigelser i nær alle kommuneplanprosessene for perioden 2007–2010. Av 140 kommuner som har revidert eller utarbeidet kommunedelplaner i perioden, oppgir 137 at det ble varslet eller fremmet innsigelser i planprosessen. Så det er rett og slett en regel som står i veien for fornuftig fremgang og fremdrift i planprosessene.

Mens statsråden får sitt embetsverk til å se nærmere på praksis, tenkte jeg å foreslå for statsråden direkte å se på loven, for det hadde hjulpet hvis statsråden hadde sendt et rundskriv til fylkesmennene der han minnet dem på å passe på hjemmelen i plan- og bygningsloven § 5-4. Der står det nemlig:

«Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag

Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning.»

Hvis man hadde satt et punktum der, hadde vi fått en rendyrking av det som det kunne være fornuftig å bruke innsigelsesinstituttet til. Istedenfor fortsetter setningen i dagens lov:

«eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.»

Det betyr jo at det er fritt frem for ethvert organ som synes de driver med spennende ting, å si at man her nok må sette byråkratiske skjønn over det lokale selvstyret. Det er det som skjer. Så min oppfordring til statsråden er å fremme en veldig enkel lovendring, nemlig å kutte setningen som begynner med «eller», slik at vi begrenser innsigelsesinstituttet der det er av betydning, enten regionalt eller sentralt.

Så en ting til: Hvis man også ba om at innsigelsesinstansen kort redegjorde for hvorfor man mener man har oppfylt lovens forutsetninger om at det skal være av stor regional viktighet eller av nasjonal betydning, hadde man tvunget disse instansene til å tenke igjennom dette – om det var en særskilt grunn til å stoppe disse prosessene.

Summen av dette er at boligbyggingen går i stå. Så har statsråden også gjort det til en spesialsport å fremheve kommuner som er annerledes styrt enn han ønsker, og gi dem skylden for et regelverk som statsråden sitter passivt og ser på ikke blir endret.

Kjersti Toppe (Sp) [11:38:05]: Eg følte for å ha eit lite innlegg i denne saka.

Interpellanten kjem frå mitt heimfylke, og der har det vore ein stor diskusjon om nettopp Fylkesmannen og det han gjer og – etter det nokon meiner – ikkje burde ha gjort. Men eg meiner det er viktig at ein får ein gjennomgang av motsegnsinstituttet. Debatten om Fylkesmannen treng også å verta nyansert. Det er ein demokratisk rett at ein har eit planverktøy i kommunen som varetar alle.

Det vart stilt spørsmål om kvifor nokre fylke har fleire motsegner enn andre – kvifor Buskerud har fleire enn Oslo og Akershus, og kvifor det er mindre motsegner i Sogn og Fjordane enn i Hordaland. Men det ingen snakkar om, er jo at ein må sjå på kor mange dispensasjonar det er i dei aktuelle fylka. Her er det store forskjellar, noko som også kan forklara nokre av forskjellane mellom Hordaland og f.eks. Sogn og Fjordane. Eg las at i 2010 var det i Hordaland 1 600 dispensasjonar frå plan- og bygningslova, mens det i Vestfold var berre 7. Forskjellen mellom 1 600 og 7, i Vestfold, kan jo ikkje forklarast. Hordaland burde jo hatt 10–20. Då synest ikkje eg det er rart at vi har eit fylkesmannsembete som brukar motsegn. Det heng i saman. Eg har sete i lokalpolitikken og sett at dette skjer. Ein gir dispensasjonar i veldig mange saker.

Det er jo sånn at Framstegspartiet, som Gjermund Hagesæter tilhøyrer, er pådrivar i den retninga.

Skal vi få ned motsegnene, må vi få ein politikk som unngår dispensasjonar, med gode kommunale planar som politikarane vedtar, og som dei same politikarane ikkje bør dispensera frå i ettertid.

Dispensasjonar er jo lite demokratiske. Det fører til ei bit-for-bit-utbygging. Det gir presedensverknad som kan vera urettferdig. Det fører òg til ei veldig stor arbeidsmengd for planmyndigheiter, både regionalt og nasjonalt.

Eg er einig i det som er sagt om at det er viktig med tidleg involvering, at det er forskjell på kommunar som har eit godt samarbeid med fylkesmannsembetet, og ikkje. Det at ein skal kunna varsla motsegn, trur eg ein må tolka positivt, fordi det er ein del av dette med å vera tidleg inne i prosessen – at ein ikkje kjem veldig seint inn og det vert store konflikhtar.

Heilt til slutt: Eg har lyst til å peika på at vi i politikken ofte seier at Fylkesmannen driv med personleg skjønn. Dersom det er sånn at det er fylkesmannsembete rundt omkring som driv med personleg skjønn og ikkje gjer det som er oppgåva, nemleg å sikra nasjonale interesser og at kommunale vedtak skal vera i tråd med gjeldande lovverk som vi på Stortinget har bestemt, må det justerast. Men det er jo sånn at skal vi visa at vi er ueinige i noko, må vi ta komponisten og ikkje dirigenten. Vi kan godt sjå på det nasjonale rammeverket for plan- og bygningslov og sånn, men vi må ta ansvar for det som vi har bestemt på Stortinget, og så må vi sjå til at det er den praksisen som vert utført av fylkesmannsembetet.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:42:47]: Eg vil takke dei som har hatt ordet i denne debatten. No er det jo slik at eg føler meg ikkje trygg på at det blir gjort noko med omsyn til talet på motsegner med den regje-

ringa som sit no. Det er jo trist, men det var ikkje direkte overraskande.

Framstegspartiet er utolmodig. Vi vil ha motsegnene ned. I første omgang vil vi at Fylkesmannen si motsegnrett skal avgrensast til lovlegheitskontroll. I neste omgang ønskjer vi å erstatte Fylkesmannen med ein forvaltingsdomstol.

Det er mange grunnar til at vi vil ha ned talet på motsegner. Det eine er det som går på bustadbygging og vegbygging. Når det tek fire-fem-seks år å regulere eit areal til bustadbygging, er det for lang tid. Det skaper frustrasjon, og det fører også til at mange unge har problem med å komma inn på bustadmarknaden.

Det andre er dette med at motsegner rett og slett er ein truget mot lokaldemokratiet. Framstegspartiet har tillit til lokalpolitikarane. Vi har meir tillit til at folkevalde lokalpolitikarar betre kan vurdere kvar det er føremålstenleg å byggje ut enn det ein embetsmann hos Fylkesmannen kan. Det å avgrense motsegnene, vengeklippe Fylkesmannen i første omgang, meiner vi vil vere ei styrking av lokaldemokratiet.

Det siste gjeld byråkrati. Noreg har mykje byråkrati. Vi har hatt ei raud-grønn regjering som dei siste sju åra har løyst veldig mange – dei fleste – utfordringar med nye forbod, påbod og reguleringar. Det gjer at vi har bygd opp eit byråkrati i Noreg, samtidig som dei fleste land reduserer byråkratiet.

Det at Fylkesmannen kjem med motsegner til ein kommune, fører med seg både ein enorm ressursbruk frå fylkesmannsembetet og ein enorm ressursbruk frå den enkelte kommune – som er nøydd til å bruke mykje tid og krefter på dette som dei kunne ha brukt til langt meir nyttige tenester til innbyggjarane.

Det blei også sagt her frå representanten Toppe at vi må gå laus på komponisten og ikkje på dirigenten. Vi meiner sjølvsagt at det å gjere det enklare og avbyråkratisere – lage enklare lover, kutte ut nokre forskrifter og gjere dei enklare – vil vere eit viktig bidrag. Det er eg heilt sikker på at vi kan ta tak i dersom det blir eit regjeringsskifte etter haustens val.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:46:04]: Eg takkar for ein sivilisert og grei debatt.

Representanten Hagesæter hadde ikkje så mykje tru på at det vart gjort noko med dette så lenge det var raud-grøn regjering. Sist eg sjekka med representanten Hagesæter, hadde han vel ikkje så veldig stor tru på at det vart gjort noko med noko som helst så lenge det var ei raud-grøn regjering – så det er ikkje så overraskande.

Så eit par ord om sjølve debatten – først om sjølve motsegnsinstituttet. Kva er det? Det er embetsmenn og utnemnde folk rundt omkring i Noreg i mange ulike etatar som jobbar med å gjennomføre og sørge for at det Stortinget har vedteke av politikk, vert følgt opp og i lokale planar.

Lat meg ta eit konkret eksempel på ein instans som fremjar ganske mange motsegner. Det er NVE. NVE går igjennom lokale planar, fremjar relativt mange som slår ganske tungt ut på statistikken. Ein viktig grunn, ein sentral grunn, til motsegnene er bygging i flaum- og skredutsette

område. Etter mi oppfatning er det ikkje så frykteleg dumt at vi har det instituttet.

Dersom eg forstår Framstegspartiet riktig i debatten, er dei imot motsegnsinstituttet. I så fall betyr det at NVE ikkje skulle seie frå når ein kommune foreslår å bruke det. Vel – eg trur det er heilt riktig at ein seier frå. Derfor er eg for at vi skal ha eit sånt institutt, men eg er òg for det arbeidet vi no gjer med å gjere det raskare og meir effektivt å gjennomføre prosessar og sikre at vi får motsegner når det er nødvendig og riktig, men ikkje i andre tilfelle.

Den andre debatten som vi har hatt her, som har vist litt forskjellar, er spørsmålet om såkalla varsling av motsegner. Der slit eg òg med å forstå Høgre og Framstegspartiet sitt syn. Det må då vere betre at ein seier tidleg frå om ei motførestilling dersom NVE ser at her kjem det ein plan, her ligg det opp til eit bustadfelt eller eit næringsområde, og her viser vår statistikk at området kan vere flaum- og skredutsett. Det må då vere best at dei tek kontakt raskt og melder frå framfor å vente og så fremje ei formell motsegn.

Dersom vi ønskjer god dialog og gode prosessar, er iallfall mi erfaring at i dei fylkesmannsembeta som har tidleg kontakt med sine kommunar, og som klarer å opprette ein reell samtale, ein dialog, om utfordringar i planar, går det mykje «smooth»-ere, går det mykje betre.

Så oppsummert: Om kort tid kjem vi tilbake med dei endringane i både regelverk og praksis som regjeringa vil gjere i motsegnsinstituttet. Det trur vi er nødvendig for å sikre meir effektive planprosessar. Men dei menn og kvinner rundt omkring som arbeider med dette planverket, gjer eit viktig arbeid. Dei jobbar på oppdrag av Stortinget for å sørge for at nasjonal politikk faktisk vert sett ut i livet, enten det dreier seg om strandsone, flaum og skred eller kva det skulle vere, rundt omkring i Noreg.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Sak nr. 5 [11:49:10]

Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om endringar i helsepersonellova m.m. (utsending av epikrisar og utlevering av teiepliktige opplysningar til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring m.m.) (Innst. 299 L (2012–2013), jf. Prop. 87 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Are Helseth (A) [11:50:18] (ordfører for saken): Denne proposisjonen omhandler flytting av regulering av

epikriseutsendelse fra forskrift til lov om helsepersonell, videre endring av helsepersonelloven slik at det blir begrenset adgang til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring – og forslag om enkelte tekniske og begrepsmessige endringer i helseberedskapsloven, helseregisterloven og folkehelseloven.

Forslagene støttes av en samlet komité, og jeg vil kort vise til felles merknader.

Komiteen støtter at regulering av epikriseutsendelse flyttes fra forskrift og inn i helsepersonelloven. Et flertall av høringsinstansene som har kommentert denne delen av høringsnotatet, støtter også forslaget. Fastlege og andre som overtar et behandlingsansvar for pasienter, vil raskt ha behov for det informasjonsgrunnlaget som forelå ved utskrivelse, og komiteen har bemerket at forsinkelse på grunn av venting på prøvesvar som kommer sent, ikke alene kan begrunne sen utsendelse av epikrise.

Proposisjonen fremmer videre forslag om endringer i helsepersonelloven for å åpne for avgrenset utlevering av taushetsbelagt informasjon til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring. Komiteen minner om at taushetsplikten i helsepersonelloven setter strenge vilkår for helsepersonell når det gjelder utlevering av taushetsbelagte opplysninger. Dagens regelverk begrenser muligheten for læring og kvalitetsutvikling, eksempelvis for ambulanspersonell etter avsluttet oppdrag, for personell i akuttmottak etter at pasienten er flyttet til avdeling, og for personell på sykehjem som forbereder en innleggelse til sykehus. Komiteen støtter derfor at det gjøres visse endringer i helsepersonelloven slik at det blir begrenset mulighet til å utlevere taushetsbelagt informasjon i forbindelse med læring og kvalitetssikring. Vi legger vekt på at slik utlevering skal avgrenses slik at inngrepet i personvernet blir minst mulig. Komiteen merker seg at et flertall av høringsinstansene støtter denne delen av høringsnotatet, og at Datatilsynet mener forslaget har et legitimt og viktig formål. Vi er enig i at det skal dokumenteres i pasientens journal at det utleveres opplysninger til kvalitetssikringsformål, slik dette nå er presisert i forslaget til ny § 29 c andre ledd.

Borghild Tenden (V) [11:53:20]: Jeg tar ordet for kort å forklare hvorfor Venstre har fremmet eget forslag i dag. Vi er ikke imot noen av lovforslagene som en enstemmig komité innstiller til Stortinget å vedta, men vi mener to av bestemmelsene bør rammes noe mer inn. I tillegg mener vi at pasienten bør få utlevert sin egen epikrise etter behandling i spesialisthelsetjenesten.

La meg først forklare endringen vi foreslår i § 29 c. Bestemmelsen gjelder utlevering av taushetsbelagte opplysninger til annet helsepersonell som tidligere har ytet helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp. Utleveringen må være begrunnet i lærings- og kvalitets-sikringshensyn. Det høres fornuftig ut, og det er viktig for pasientsikkerheten. Kravet fra pasientens side er at vedkommende ikke må motsette seg dette. For å sette det litt på spissen kan dette bety at pasienten må vite om bestemmelsen og aktivt si nei. Det skjer nok ytterst sjelden. Dermed blir pasientens eget ønske en ren formalitetsrettighet. Venstre ønsker i stedet at pasienten må samtykke

i en slik utlevering. Vi kan ikke se bort fra at epikriseutsending byr på utfordringer, særlig for pasienter i psykisk helsevern og med rusproblematikk. Noen epikriser inneholder svært mye sensitivt materiale. Det kan virke som en liten detalj, men prinsipielt mener vi det er viktig å holde fast på at pasienten skal ha kontroll på hvem som skal ha taushetsbelagte opplysninger.

Den andre endringen vi foreslår, følger naturlig av den første. I dag følger bestemmelsene av forskrift, og Venstre mener det er fornuftig å lovfeste dette. En enstemmig komité foreslår at epikrisen oversendes til innleggende eller henvisende helsepersonell, til det helsepersonellet som trenger opplysningene for å kunne gi pasienten forsvarlig oppfølging, og til pasientens faste lege. Også her mener komiteen det er tilstrekkelig at pasienten ikke motsetter seg oversendelsen. Venstre mener kravet må være at pasienten samtykker. Et spørsmål til pasienten mener vi ikke er unødig og til stor ulempe. Det gir også pasienten en reell mulighet til å motsette seg oversendelsen.

Den siste endringen vi foreslår, er at pasienten skal få kopi av egen epikrise etter undersøkelse/behandling i spesialisthelsetjenesten. Begrunnelsen er åpenbar: En slik rett vil styrke pasientens rett både til informasjon og til medvirkning, noe Venstre mener er svært viktig.

Jeg skulle ønske at statsråden kunne ta ordet og ha noen refleksjoner rundt Venstres forslag i salen her i dag.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden har da tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:56:45]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i psykisk helsevernloven (varsling av fornærmede og etterlatte, nattelåsing av pasientrom m.m.) (Innst. 312 L (2012–2013), jf. Prop. 91 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [11:57:47] (ordfører for saken): Først vil saksordføreren takke for en grei jobb i komiteen med denne saken.

Prop. 91 L for 2012–2013 handler om endringer i psykisk helsevernloven. Forslaget gjelder varsling av fornærmede eller vedkommendes etterlatte ved endringer og opphør av dom ved tvungent psykisk helsevern. Det blir også foreslått nye regler om opplysningsplikt for faglig ansvar-

lig og unntak fra lovbestemt taushetsplikt knyttet til besøksforbud i straffeprosessloven. I tillegg inneholder også saken regler om nattelåsing av pasientrom.

Saken er nøye drøftet opp mot menneskerettighetene, og en enstemmig komité stiller seg bak departementets vurdering av at disse er ivaretatt.

Når det gjelder varsling av fornærmede og etterlatte, har komiteen merket seg at flertallet i hørings svarene bifaller nye regler. Komiteen har også merket seg at flere av høringsinstansene mener at det er politiet/påtalemyndighetene som skal ha varslingsplikten, og ikke helsevesenet. Her er komiteen delt. Flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, er enig i at dette skal gjøres av helsevesenet, fordi dette er en særreaksjon som påtalemyndighetene har lite innflytelse på hvordan skal gjennomføres. Høringsinstansene, bl.a. Legeforeningen, mener dette vil gå ut over tillitsforholdet mellom lege og pasient. Flertallet mener at hensynet til fornærmede eller etterlatte er det som må veie tyngst, og at det er viktig å samle ansvaret.

Jeg regner med at mindretallet vil argumentere for sine synspunkter når det gjelder dette.

En samlet komité påpeker at det er viktig at endringer av betydning for fornærmede og etterlatte, bør varsles – under forutsetning av at dette er ønsket av de etterlatte. Det at domfeltes sikkerhet ivaretas for å unngå hevnaksjoner, er presisert i teksten.

Når det gjelder opplysningsplikten i forbindelse med besøksforbud, støtter en samlet komité regjeringens forslag til tilføyselsen i § 5-6 om at faglig ansvarlig, uten å være hindret av den lovbestemte taushetsplikten, kan gi påtalemyndigheten nødvendige opplysninger for et eventuelt besøksforbud. Her er hensynet at besøksforbudet er ment å beskytte. Det må veie tyngst.

Når det gjelder nattelåsing av pasientrom, er det en ganske delt holdning blant høringsinstansene. Låsing av rom oppfattes av flere som tvang. Lovendringen innebærer nattelåsing av rom i tidsrommet kl. 23–06 og skal gjelde på de regionale sikkerhetsavdelingene og enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå. Flertallet i komiteen – Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, SV og Senterpartiet – støtter forslaget, men påpeker at det er viktig at pasienten til enhver tid skal kunne kontakte pleiepersonale. Det er også viktig at det kun brukes når det er helt nødvendig, og kun når andre tiltak ikke har lyktes eller er utilstrekkelige. Det er også viktig å presisere at tiltakene ikke skal brukes på pasienter under 16 år, og at tillatelse om bruken skal søkes om og være tidsbegrenset. I første omgang gjelder tillatelsen kun én regional sikkerhetsavdeling, og ordningen skal evalueres etter fem år.

Jeg regner med at Kristelig Folkeparti vil redegjøre for sitt syn. Det foreligger et forslag fra mindretallet, og det er naturlig at dette redegjøres for av dem.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:01:25]: I kriminalomsorgen ligger det en plikt om å varsle fornærmede eller dennes etterlatte om tidspunkt for permisjoner og løslatelse. I denne saken innføres samme ordning for dem som er dømt til overføring til tvungent psykisk helsevern. Dette er

en lovendring som Fremskrittspartiet mener er både viktig og riktig.

Det er sikkert flere enn meg som har hørt enkeltmennesker fortelle sin historie om hvordan de opplevde – uten forvarsel – å støte på gjerningsmannen som ødela deres liv en gang i fortiden. Disse historiene gjør sterkt inntrykk, og det er overhodet ikke vanskelig å forstå hvorfor denne lovendringen vil bety veldig mye for noen. Imidlertid mener Fremskrittspartiet, i likhet med Høyre og Kristelig Folkeparti, at dette er et forhold som må håndteres av påtalemyndighetene, ikke av faglig ansvarlig, og fremmer derfor forslag om dette sammen med disse partier.

Videre handler saken om adgang til å låse pasientrom. Forslaget er avgrenset til å gjelde de regionale sikkerhetsavdelingene og enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå, og gjelder tiden fra kl. 23 til kl. 06. Det foreslås krav om individuell vurdering og en forutsetning om at pasienten til enhver tid kan få kontakt med personalet. Siden det også er lagt inn forutsetninger om at dette kun skal gjelde for personer over 16 år, at det er for å unngå betydelig skade på eiendom eller for å unngå fare for andre, samt at alle andre tiltak skal være forsøkt, støtter Fremskrittspartiet også denne lovendringen.

I første omgang er lovendringen tenkt gjennomført kun for en av de regionale sikkerhetsavdelingene, med en evaluering etter fem år. Her har Fremskrittspartiet framholdt at man bør se på om evalueringen kan gjennomføres etter tre år, særlig fordi mange av høringsinstansene har vært imot lovforslaget.

Fremskrittspartiet er, i tillegg til Legeforeningen, opp-tatt av at denne lovendringen ikke må brukes for å spare personalkostnader. Tvangsbruken i Norge er allerede for høy, dog med store forskjeller rundt om i landet. Det er på tide at vi snart går i dybden på hvorfor vi ikke har maktet å få ned bruken av tvang generelt, og setter inn tiltak for å lykkes med noe som jeg tror er en felles målsetting, nemlig minst mulig tvang.

Jeg tar opp forslaget som ligger i saken.

Presidenten: Representanten Kari Kjønaas Kjos har tatt opp forslaget fra mindretallet som hun viste til.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:04:03]: Forslaget om varsling av fornærmede eller deres etterlatte ved endringer i gjennomføring og opphør av dom på tvungent psykisk helsevern har i seg viktige etiske og juridiske problemstillinger. Det er foreslått nye regler om opplysningsplikt for faglig ansvarlige og unntak fra lovbestemt taushetsplikt knyttet til reglene om besøksforbud i straffeprosessloven. I tillegg er det foreslått regler om nattelåsing av pasientrom. Forholdene til menneskerettighetene er blitt drøftet, og Høyre mener disse er ivaretatt på en forsvarlig måte.

Når det gjelder varslingsplikten, mener Høyre – i likhet med flere av høringsinstansene – at varslingsplikten, slik regjeringen har foreslått, ikke bør pålegges den faglig ansvarlige lege, men politi og påtalemyndighet, eller den nye nasjonale koordineringsenheten. Det er ulikt syn på hva varslingsplikten bør omfatte, hvor høy terskelen skal være, og når plikten skal bortfalle.

Høyre støtter regjeringens vurderinger om at utgangspunktet for varsling skal være at det har betydning for fornærmede og etterlatte, og videre at avgjørelser eller hendinger som innebærer en endring i risikoen for at de kan treffe på domfelte, bør varsles. En forutsetning er selvsagt at de fornærmede og etterlatte ønsker å bli varslet.

Som jeg var inne på innledningsvis, reiser regjeringens forslag om varsling viktige etiske og juridiske problemstillinger. Høyre er opptatt av at tillitsforholdet mellom lege og pasient må ivaretas, og at en ytterligere uthuling av taushetsplikten må være grundig overveid og tydelig avgrenset. Ansvarsområdet til den som har det faglige ansvaret, må være klart definert, og det må legges til rette for at den faglig ansvarlige kan utføre sine oppgaver på en forsvarlig måte.

Både Legeforeningen og Kontrollkommisjonen ved Ahus har pekt på viktige spørsmål når det gjelder den som har det faglige ansvaret for pasienten, og deres utvidede ansvarsområde. Høyre mener at loven skal gi den faglig ansvarlige plikt til å varsle påtalemyndighetene, men at det må være påtalemyndighetene som har plikt til å melde fra til pårørende. Kontrollkommisjonen på Ahus har bl.a. uttalt at det psykiske helsevernet etter deres oppfatning – i hvert fall hittil – ikke er organisert eller tilrettelagt for slike juridiske oppgaver som regjeringen har foreslått. Dette vil medføre stor usikkerhet og dårlig praksis rundt bruken av varsling til fornærmede og etterlatte.

Høyre vil bidra til å sikre at pasienter under behandling etter psykisk helsevernloven gis forsvarlige og gode helse-tjenester, og at forholdet til taushetsplikten og hensynet til fornærmede og etterlatte ivaretas. Vi har derfor sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmet et forslag som vi mener ivaretar disse forholdene.

Avslutningsvis vil jeg peke på at mange av høringsinstansene har uttalt seg kritisk til regjeringens forslag om adgang til nattelåsing av pasientrom. Høyre ser på nattelåsing som et tvangstiltak og vil sterkt understreke at det må være et tiltak som kun iverksettes når det anses som helt nødvendig. I disse tilfellene må pasienten få forsvarlig helsefaglig tilsyn og behandling, og pasientens sikkerhet må være godt ivaretatt.

Kjersti Toppe (Sp) [12:07:56]: I denne saka vert det foreslått endringar i psykisk helsevernlova, og eg vil knyta ein kommentar til forslaget om nye reglar for høve til å låsa pasientrom.

Eg må innrømme at eg synest den saka har vore litt vanskeleg. Låsing av pasientrom må ein jo sjå som bruk av tvang, og vi veit at det er eit politisk mål å få ned tvangsbruken i Noreg og få meir rett bruk av tvang. Derfor er denne saka krevjande. 31 høringsinstansar har uttala seg, og fleirtalet er faktisk kritiske. Eg er glad for at regjeringa etter høringsrunden forbeta dette lovforslaget på fleire viktige punkt, noko som gjer at det har vore ei god utvikling i saka som vert vedtatt i dag.

I dei rette formuleringane i lovteksten vert det òg presisert at dette berre er for heilt spesielle tilfelle og der det er heilt nødvendig, at det skal gjelda for ei regional sikkerhetsavdeling, at ein skal evaluera det etter fem år – før

det eventuelt vert utvida – og at ein berre skal gjera dette når det er nødvendig for å hindra at pasientar skadar andre eller gjer betydeleg skade på ting. Det vert òg presisert at det skal brukast når andre tiltak ikkje har lukkast, at aldersgrensa er 16 år, at det alltid skal vera personale til stades som ein kan kontakta, og at det alltid skal vera forsvarleg tilsyn av pleiepersonale. Med dei presiseringane som er gjorde, sluttar vi oss til dette. Eg har òg, heilt til slutt, lyst til å seia at dette ikkje må verta eit sparetiltak i kriminalomsorga, men at det skal vera eit tiltak til beste for pasienten.

John Thune (KrF) [12:10:38]: Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i psykisk helsevernloven. Forslaget gjelder varsling av fornærmede eller dennes etterlatte ved endringer i gjennomføring og opphør av dom på tvungent psykisk helsevern. Det foreslås nye regler om opplysningsplikt for faglig ansvarlig og unntak fra lovbestemt taushetsplikt knyttet til reglene om besøksforbud i straffeprosessloven. I tillegg foreslås det nye regler om nattelåsing av pasientrom.

Jeg vil i dette innlegget konsentrere meg om den siste lovendringen, nattelåsing av pasientrom. Når det gjelder den andre lovendringen, om hvem som skal varsle pårørende osv., støtter vi oss til synspunktene som kom fram i innlegget fra Høyre.

Forslaget til nye regler om nattelåsing av pasientrom reiser problemstillinger som må drøftes i lys av Den europeiske menneskerettskonvensjonen. 31 høringsinstanser har uttalt seg om forslaget om nattelåsing. 20 av høringsinstansene uttrykker generell motstand, mens 10 gir støtte eller betinget støtte til forslaget. Tross den store motstanden i høringsrunden legger regjeringen til grunn at nattelåsing ikke er i strid med kravet i Den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 5, om frihet og sikkerhet, men at nattelåsing av pasientrom må vurderes nærmere i forhold til artikkel 3, om tortur, og artikkel 8, som omhandler respekt for privatliv og familieliv.

Låsing av pasientrom oppfattes som tvang. Bruk av tvangsmidler i institusjon for døgnopphold er regulert i psykisk helsevernloven § 4-8. Denne bestemmelsen gjelder både for pasienter som er frivillig innlagt, og for pasienter under tvungent psykisk helsevern.

Forslaget vi nå diskuterer, er avgrenset til å gjelde de regionale sikkerhetsavdelingene og enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå og gjelder i tiden fra kl. 23 til kl. 06. Det foreslås at det skal foretas en individuell vurdering av den enkelte pasients tilstand før nattelåsing blir brukt. Videre er det en forutsetning at pasienten til enhver tid kan ta kontakt med tilstedeværende personell og be om å få komme ut når det er nødvendig, og at pasienten skal ha forsvarlig tilsyn av pleiepersonell.

Det slås fast i proposisjonen at nattelåsing bare skal brukes hvis det er «uomgjengelig nødvendig» for å hindre pasienten i å skade andre eller for å avverge betydelig skade på bygninger, inventar eller andre ting. Kristelig Folkeparti mener likevel, tross disse presiseringene, at nattelåsing av pasientrom mellom kl. 23 og 06 er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon, sær-

lig artikkel 3 og 8, og støtter derfor ikke forslaget til ny § 4A-6 a.

I dagens lovverk er det mulig med kortvarig anbringelse bak låst eller stengt dør uten personale til stede. Jeg mener at tidsrommet fra kl. 23 til kl. 06 ikke er kortvarig, og at nattelåsing er en stor utvidelse av bruk av tvang.

Kristelig Folkeparti mener at tvilen som gjenspeiles i proposisjonen fra regjeringen om at nattelåsing må vurderes nærmere i forhold til artikkel 3 og 8, bør tilfalle dem det gjelder, som er svært alvorlig psykisk syke, og som må få annen hjelp av den offentlige helsetjenesten enn å få låst sitt eget rom om natten.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:14:17]: De aller fleste pasienter med psykiske lidelser er ikke farlige, og de langt fleste forbrytelser blir begått av tilregnelige personer. Jeg mener det er viktig å minne om og presisere dette innledningsvis, slik at bildet blir riktig, og at vi ikke stigmatiserer en stor gruppe med bakgrunn i problemstillinger som bare gjelder et svært lite mindretall. Vårt arbeid for økt frivillighet generelt i psykisk helsevern ligger fast.

Det er imidlertid noen svært få farlige pasienter, hvor dagens regelverk ikke tar tilstrekkelig hensyn til innbyggere som har blitt offer for voldshandlinger. Dette plikter vi som politikere å forbedre.

I straffesaker med grov vold eller overgrep kan det være en stor påkjenning for fornærmede eller etterlatte å treffe på domfelte uten å være forberedt. Regjeringen mener det er viktig at fornærmede og etterlatte varsles når det er risiko for å møtes, selv om gjerningspersonen blir dømt til tvungent psykisk helsevern. Vi foreslår derfor endringer i psykisk helsevernloven, slik at fornærmede og etterlatte skal varsles ved endringer i gjennomføring og opphør av dom på tvungent psykisk helsevern. Forutsetningen er at fornærmede eller etterlatte ønsker å bli varslet, og at domfeltes sikkerhet blir tilstrekkelig ivaretatt.

Regjeringen foreslår også, som kjent, en lovendring som vil gi adgang til nattelåsing av pasientrom ved en regional sikkerhetsavdeling hvis det er «uomgjengelig nødvendig» for å redusere risiko for alvorlig voldelig atferd. Formålet er mer ro og økt sikkerhet for ansatte og pasienter ved institusjonen.

I tillegg foreslår regjeringen nye regler om opplysningsplikt for faglig ansvarlig og unntak fra lovbestemt taushetsplikt knyttet til reglene om besøksforbud. Bakgrunnen for dette forslaget er at regjeringen mener den faglig ansvarlige i sin vurdering av hvordan tvungent psykisk helsevern skal gjennomføres, også bør vurdere om tilgangen til å ilegge besøksforbud bør benyttes.

Jeg er glad for at en samlet komité støtter forslaget om opplysningsplikt og unntak fra taushetsplikt knyttet til reglene om besøksforbud. Jeg er også glad for at flertallet i komiteen – Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet – støtter forslaget om varsling av fornærmede og etterlatte. Flertallet er enig i at det er den faglig ansvarlige som bør ha ansvaret for å varsle, fordi det er helsevesenet som har ansvar for å ivareta sikkerheten ved gjennomføring av dom på tvungent psykisk helsevern, og fordi det er den faglig ansvarlige

som skal bestemme hvordan tvungent psykisk helsevern skal gjennomføres. Dom på tvungent psykisk helsevern dreier seg ikke om straffegjennomføring, men om en særreaksjon, som påtalemyndigheten har liten innflytelse over hvordan skal gjennomføres.

Jeg vil advare mot vurderingen fra Fremskrittspartiet og Høyre om at varslingsplikten ikke omfatter overføring «mellom poster innen samme institusjon». Lovforslaget omfatter «overføring mellom ulike sikkerhetsnivåer innen samme institusjon», f.eks. overføring fra en sikkerhetsavdeling til en åpen avdeling. Jeg mener det er viktig at varslingsplikten omfatter dette når overføringen kan endre risikoen for at fornærmede eller etterlatte kan treffe på domfelte. Det kan være av stor betydning for en fornærmet å få vite at en gjerningsperson flyttes fra en avdeling med høy sikkerhet til en åpen avdeling med større mulighet for å komme i kontakt med personer på utsiden av institusjonen.

Jeg er tilfreds med at forslaget om nattelåsing av pasientrom har fått støtte fra komiteens flertall – alle partier med unntak av Kristelig Folkeparti. Nattelåsing kan hindre at urolige og farlige pasienter forlater rommet om natten og skaper uro og utgjør fare for skade på andre pasienter og personalet. Adgang til nattelåsing kan dermed gi mer ro og økt sikkerhet. Dette er viktig for både ansatte og pasienter som er på en avdeling med spesielt farlige pasienter.

Regjeringen har lagt til grunn at det skal evalueres hvordan de nye reglene om nattelåsing virker. En slik evaluering skal skje innen fem år etter at reglene har trådt i kraft. Jeg regner med at adgangen til å benytte nattelåsing vil bli brukt i svært få tilfeller, og at det derfor vil ta noe tid å få tilstrekkelig erfaring med reglene.

Høyre har understreket at det er viktig at pasienten får «forsvarlig helsefaglig tilsyn og behandling, og at sikkerheten til pasienten må være godt ivaretatt». Dette er forutsetninger som lovforslaget bygger på, og som jeg er helt enig i.

Til sist: Med de forutsetningene som er bygd inn i dette lovforslaget, er det klart at nattelåsingen er innenfor de internasjonale menneskerettighetene, slik regjeringen ser det. Blant annet skal pasienten ha et forsvarlig tilsyn og hele tiden kunne kontakte tilstedeværende personell og be om å få komme ut når det er nødvendig. Nattelåsing kan bare brukes når lempeligere midler har vist seg åpenbart forgjeves eller utilstrekkelige. I enkelte tilfeller er det bedre å låse en dør nattetid enn å benytte kontinuerlig vakthold eller andre tvangsmidler.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bent Høie (H) [12:19:00]: Jeg vil først benytte anledningen til å gratulere helse- og omsorgsministeren med dagen siden departementet er 100 år i dag, og det skal feires. Det er vel fortjent.

Jeg har en presisering når det gjelder det som helseministeren tok opp angående Høyres og Fremskrittspartiets merknad. Når en bruker begrepet «institusjon», så er tanken, iallfall fra Høyres side, at det handler om overflytting

innenfor samme nivå, og det burde ha kommet tydeligere fram i merknaden.

Men mitt spørsmål handler om hvem som skal varsle pårørende eller offeret i disse situasjonene, om det skal være den faglig ansvarlige eller påtalemyndighetene. Som en ser, foreslår opposisjonen at det skal være påtalemyndighetene. Ser ikke helseministeren at det er en utfordring at det er den faglig ansvarlige som skal ha direkte kontakt med de berørte i disse sakene, at det kan skape utfordringer i forhold til pasienten, men også i forhold til pårørende, og at påtalemyndighetene har et nettverk i hele landet, noe som gjør at de er bedre i stand til å kunne ivareta en slik oppgave?

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:20:08]: Jeg har forståelse for det synspunktet, og tror ikke det ligger en – skal vi si – dyp, prinsipiell forskjell i det. Når vi har valgt dette, er det også basert på de rådene vi har fått fra de mest berørte i sektoren. Jeg vil anta at de faglig ansvarlige vil betjene seg av det nettverket som representanten viser til, som påtalemyndigheten og politiet har, for f.eks. å vite hvor pårørende til enhver tid oppholder seg.

Men dette får vi evaluere og se hvordan det virker. Dette mener vi er det grepet som ivaretar helheten på best mulig måte, og så får vi lære og se hvordan det fungerer. Skulle det være mangler ved det, er alternativet med et enda tettere samarbeid med politi og påtalemyndighet klart å vurdere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

S a k n r. 7 [12:20:56]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i legemiddeloven (utvidet forbud mot dopingmidler m.m.) (Innst. 315 L (2012–2013), jf. Prop. 107 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Wenche Olsen (A) [12:22:02] (ordfører for saken): Doping er et økende problem for den enkelte, for familiene, for samfunnet og for folkehelsen. Derfor er jeg glad for at det er en enstemmig komité som støtter regjeringens forslag til endringer i legemiddeloven angående forbud mot erverv, besittelse og bruk av dopingmidler. Det er positivt at lovendringen kommer nå. Forbudet er et bidrag til bekjempelse av doping.

Ved å kriminalisere bruk av doping kommer samfun-

nets holdning til dopingbruk tydelig fram. Hensikten med kriminaliseringen er allmennpreventiv og for å etablere sanksjonsmuligheter. Jeg er glad for at departementet påpeker at bruk av doping skal møtes med helsehjelp istedenfor tradisjonell straff.

Stoffene på dopinglisten, som er framsatt av Legemiddelverket, er ikke sammenfallende med de stoffene idretten regner for å være dopingmidler. Idrettens liste inneholder både narkotiske stoffer og stoffer som ikke står på noen lister. Disse omfattes ikke av denne lovendringen.

Det er et stort flertall av høringsinstansene som støtter forslaget. Noen av dem som var kritiske til forslaget, påpeker at det kan innebære en dobbeltstraff. Komiteen støtter imidlertid departementet i at en utestengelse ikke er å anse som en sanksjon etter nasjonal rett og heller ikke som straff etter menneskerettskonvensjonen.

Virke var på høringen opptatt av at lovendringene ikke måtte føre til at de ikke fikk videreført sitt antidopingprogram. Det er en viktig problemstilling Virke tar opp, og det er viktig at den blir avklart, og at en finner gode løsninger, slik at de kan fortsette med sitt antidopingprogram.

Forbudet i seg selv er ikke nok til å stanse bruk av doping, men vil være et godt virkemiddel. Bekjempelse av doping må skje på mange fronter. Derfor er det positivt at regjeringen i årets budsjett har satt av 4 mill. kr til Helse Sør-Øst for å videreutvikle tilbudet til personer som har skadet etter bruk av dopingmidler, og at det også satses på forskning, informasjon og forebygging.

Det er bekymringsfullt at i en studie ved videregående skoler i Oslo oppga 6,8 pst. av guttene at de hadde prøvd doping. Foreldre sier at når de konfronterer sine ungdommer med dopingbruken, får de bare til svar at det er deres kropp, og at bruk av doping ikke er ulovlig i Norge. De ønsker seg et forbud mot bruk av anabole steroider.

Fra enkelte fagfolk stilles det spørsmål om virkningen ved bruk av doping, men komiteen støtter Hormonlaboratoriet ved Aker sykehus i at bruken av anabole steroider kan medføre både fysiske, psykiske og sosiale problemer. Selv om det ikke er forsvarlig å utsette noen for så høye doser i forskningsøyemed, forteller brukere, pårørende og helsepersonell at man får en rekke psykiske problemer ved doping, som aggressivitet, irritasjon, humørsvingninger, søvnforstyrrelser, depressive og maniske tilstander og en forhøyet selvmordsfare i nedtrappingsfasen.

Det foregår et viktig arbeid mot doping både i Antidoping Norges regi og på Hormonlaboratoriet på Aker. Antidoping Norge har de senere årene jobbet mot doping utenfor den organiserte idretten og har bl.a. et opplæringsprogram for helsesøstre. Hormonlaboratoriet på Aker er engasjert i arbeidet mot doping. Laboratoriet besitter en betydelig kompetanse på konsekvenser av dopingbruk. Dopingtelefonen som betjener både brukere, pårørende, helsepersonell, politi og lærere, er også lokalisert i tilknytning til Hormonlaboratoriet.

Jeg er glad for at forbudet nå kommer på plass, men det er bare en del av arbeidet mot doping. Derfor er jeg glad for at det samtidig er tatt flere grep. Det er viktig å styrke kompetansen i tjenestene generelt, og å styrke spisskompetansen om doping. Derfor er det viktig at personer

med dopingproblemer og deres pårørende møtes av helsepersonell som har kompetanse på dopingproblematikk. Så jeg ser fram til at Helse Sør-Øst videreutvikler sitt tilbud, i tråd med budsjettet for 2013, og så synes jeg det er veldig bra at vi nå også får forskning som kan gi oss kunnskap i bekjempelse av doping, sånn at det blir et helhetlig arbeid mot doping.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:26:47]: Saksordføreren ga et så godt og komplett bilde av dette feltet at jeg ikke vil tilføye noe til saken, for det ble både pekt på det som skjer av lovendringer og det som skjer av andre tiltak. Så det eneste jeg vil si på dette feltet, er at loven rekker så langt, og så må holdningsarbeid gjøres i tillegg til det. Jeg er opptatt av at lovarbeid er viktig, men det er også normarbeid.

Det er klart at den store utfordringen her er at særlig yngre mennesker – særlig menn – betjener seg av dette av et sett årsaker som er vanskelig å få full oversikt over. Derfor tror jeg det er viktig, som representanten sier, at dette må det forskes mer på, og det må drives systematisk holdningsskapende arbeid.

Jeg har fra denne talerstol lyst til å berømme treningsentre rundt om i Norge, som tar dette på alvor, og som ser at det å skape en dopingfri arena i treningsentrene faktisk er med på å påvirke de holdningene. Så må vi gjøre det på langt flere arenaer enn vi egentlig gjør i dag, og vi håper at dette lovforslaget også vil bidra til det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [12:27:55]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om beredskap mot pandemisk influensa (Innst. 298 S (2012–2013), jf. Meld. St. 16 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjersti Toppe (Sp) [12:28:59] (ordfører for saka): Fleire utgreiingar har vist at pandemisk influensa er ei av dei største utfordringane for samfunnssikkerheita. Det er eit politisk ansvar å sørgja for god beredskap. Både helse-tenester og andre sektorar må vera førebudde på situasjonar der det oppstår influensaepidemiar eller pandemisk influensa i Noreg.

Influensaepidemien i 2009–2010 var ei langvarig og krevjande krisehandteringsoppgåve i Noreg. Influensaen

var mindre omfattande enn først frykta, men ramma likevel tusenvis av menneske. Det er estimert opp mot 1,45 millionar kliniske infeksjonar, 2,2 millionar vaksinerte, 1 325 som vart innlagde på sjukehus og 32 registrerte dødsfall.

Denne meldinga gir ei brei fagleg orientering om sjukdommen influensa og gangen i pandemien, og ein presentasjon av tiltaka og rammene for beredskap og førebuingane og handteringa av influensaepidemien i 2009 og 2010. I meldinga skisserer regjeringa mange ulike tiltak for å styrka den framtidige beredskapen mot pandemisk influensa. Det vert varsla at det skal koma ein ny og revidert nasjonal beredskapsplan mot pandemisk influensa i lys av erfaringane med planen som låg til grunn for handteringa av pandemien i 2009. Verdas helseorganisasjon har nyleg foreslått nye standardar for god overvaking. Det er ei kjensgjerning at den norske overvakinga ikkje oppfyller fullt ut desse standardane, då det vil krevja eit system der sjukehusa melder til Folkehelseinstituttet om innleggingar i sjukehus for influensa. Komiteen meiner det er naturleg at Noreg tilpassar seg anbefalingane frå Verdas helseorganisasjon.

I innstillinga understrekar komiteen kor viktig det er med god risikovurdering. Både i Noreg og i andre land er det diskutert om denne pandemien var ein reell krisesituasjon. Komiteen viser til at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap slår fast at ein gjennomgang av Folkehelseinstituttets risikovurderingar i stor grad viste seg å stemma godt med det som vart den faktiske utviklinga.

Informasjon er grunnleggande viktig i ein pandemi-situasjon. Komiteen understrekar behovet for å utvikla betre og tydelegare kommunikasjonslinjer frå nasjonale og regionale helsemyndigheiter til fastlegane. Meldinga omtalar breitt behovet for god og tidleg diagnostikk og rett behandling, inkludert førebyggjande behandling, vaksinering og hygienetiltak. Vaksinering av heile eller delar av befolkninga var ein hjørnestein i smittestrategien i pandemi-planen. Tidleg vaksinering av risikogrupper har sannsynlegvis forhindra mange alvorlege tilfelle og dødsfall. Den høge vaksinasjonsdekninga elles er også ei sannsynleg hovudforklaring på at den pandemiske influensaen berre gav ein relativ liten epidemi i Noreg vinteren 2010–2011.

Direktoratet har funne at dei fleste kommunane gjennomførte vaksineringa på ein tilfredsstillande måte. Førebygging og behandling skjedde i regi av den kommunale helse- og omsorgstenesta, og også dette fungerte i hovudsak bra. Berre dei aller dårlegaste hadde behov for sjukehusinnlegging.

Sjølv om færre enn antatt fekk behov for sjukehusinnlegging, vart likevel intensivkapasiteten pressa, og det var også stort behov for laboratorieanalysar i heile pandemi-perioden. Komiteen støttar den kartlegginga som regjeringa har varsla, og som skal gå igjennom sjukehusa sine beredskapsevner og kapasitet. Komiteen har òg understreka behovet for rask laboratoriediagnostikk og tilstrekkeleg rekruttering av bioingeniørar.

Komiteen er opptatt av at det på bakgrunn av dei data som ligg føre, ikkje kan utelukkast ein årsakssamanheng mellom vaksinasjon av Pandemrix og narkolepsi hos barn, men at det per i dag ikkje kan påvisast ein slik samanheng

i Noreg. Legemiddelverket har no stilt seg bak ein konklusjon om at Pandemrix skal brukast med forsiktighet hos barn og unge, og vaksinen har ikkje vore i bruk i Noreg etter pandemien. Komiteen meiner det er viktig å følgja opp med tiltak overfor dei som er ramma av narkolepsi.

Komiteen ser fram til at Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet i samarbeid skal leggja fram utkast til ny nasjonal beredskapsplan mot pandemisk influensa. Folkehelseinstituttet er allereie i gang med arbeidet for å få på plass ein ny fleksibel avtale om levering av vaksine, og komiteen har markert at vi er positive til at ein del vert halden unna til distribusjon til fattige land som ikkje sjølv har råd til vaksinekjøp.

Komiteen har spesielt peikt på behovet for eit eige beredskapslager for antivirale legemiddel og anskaffing av pre-pandemivaksine.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:33:57]: Influenzaepidemien i 2009–2010 viste seg å bli en langvarig og krevede krisehåndteringsoppgave for norske myndigheter på samme måte som for myndigheter i nær sagt alle land. Etter hvert viste det seg at influensaen heldigvis ble mindre alvorlig enn det myndighetene først hadde fryktet og planlagt for.

Pandemier opptrer som kjent gjerne med noen tiårs mellomrom. Den neste pandemien kan komme om flere tiår, eller den kan komme om få år. En alvorlig pandemisk influensa vil være en av de største utfordringene for samfunnsikkerheten. Det er derfor særdeles viktig at både helsetjenesten og andre kritiske samfunnssektorer til enhver tid er godt forberedt på å kunne håndtere kommende pandemier.

Regjeringen har valgt å legge fram en egen melding for Stortinget for å orientere om den faktiske forberedelsen til og den konkrete håndteringen av influensaepidemien i 2009–2010. Denne er basert på nasjonale og internasjonale gjennomganger og evalueringer, og vi tror det er nyttig at vi har fått denne vurderingen i komiteen og debatten i salen om denne viktige saken. Hensikten med disse evalueringene har først og fremst vært å lære av erfaringene – både det som fungerte bra, og det som kunne og burde ha fungert bedre.

Jeg er glad for at komiteen enstemmig slutter seg til de sentrale elementene som beredskapen mot pandemisk influensa bør bygge på i årene fremover.

La meg her sammenfatte de viktigste utfordringene og strategiene for å håndtere en slik fremtidig pandemi:

For det første: En pandemi innebærer en omfattende spredning av en helt ny type influensavirus over hele verden – når det gjelder både smittsomhet og alvorlighet. Pandemier opptrer heller ikke som de årlige sesonginfluensaene begrenset til vintermånedene, men kan også forekomme på andre tider av året.

For det andre: Det vil i praksis ikke være mulig helt å stoppe en smittespredning ved landets grenser og dermed utrydde viruset verken der det først bryter ut, eller i Norge. Det innebærer at innsatsen må konsentreres om å forsinke forløpet av sykdommen og begrense konsekvensene for individer og samfunn.

Videre: Vaksinasjon vil være det mest effektive tiltak

ket – både for å minske risikoen for sykdom og død for befolkningen og for å hindre smittespredningen. Under den første fasen av en pandemi vil det mest sannsynlig ikke finnes tilgjengelig vaksine som faktisk beskytter mot det nye viruset. Det tar gjerne fire til seks måneder å utvikle og ta i bruk en slik effektiv vaksine.

Og endelig: Inntil en effektiv vaksine er tilgjengelig, vil antivirale legemidler kunne minske risikoen for alvorlig sykdom og samtidig forsinke forløpet av pandemien.

Det vil være stor usikkerhet om en pandemis omfang og alvorlighetsgrad i den tidlige fasen. Denne usikkerheten vil være den største utfordringen knyttet til valg av beredskapsstrategier.

Etter mitt og regjeringens syn må følgende prinsipper gjennomføres beredskapen både før en pandemi oppstår og tiltakene under en pandemi:

For det første: Beredskapsplanleggingen må bestandig ta høyde for en alvorlig situasjon. Det vil være lettere å nedskalere enn å oppskalere tiltakene når det kommer ny og oppdatert kunnskap om utviklingen av pandemien.

For det andre: Beredskapsplanleggingen må gi rom for en fleksibel håndtering. Basert på ny kunnskap om utviklingen i spredning og alvorlighet må det skje en kontinuerlig tilpasning av tiltakene, både internasjonalt og nasjonalt.

For det tredje: Det må alltid skje en effektiv og forholdsmessig ressursbruk. Under en pandemi kommer behovet for samfunnets ressurser til å være større enn vanlig, ikke minst innen helse- og omsorgstjenesten. Ressursbruken må derfor prioriteres og dimensjoneres slik at målene kan oppnås uten at de negative effekter overstiger de forventede positive effekter.

I kapittel 9 i meldingen presenteres en rekke forslag som vil utgjøre den fremtidige beredskapen mot pandemisk influensa. La meg trekke fram tre av de viktigste:

For det første gjelder det utviklingen av bedre overvåkingssystemer som sammen kan bidra til å styrke arbeidet med løpende risikovurderinger i alle faser av en pandemi, og som skal danne et best mulig kunnskapsgrunnlag for myndighetene for vanskelige avveininger av innføringer av konkrete beredskapstiltak.

For det andre gjelder det slutføring av arbeidet med en revidert nasjonal beredskapsplan mot pandemisk influensa som tar opp i seg alle erfaringene med den konkrete håndteringen i 2009–2010. Det tas sikte på å fastsette en slik nasjonal beredskapsplan i løpet av kort tid. En slik plan, som skal avløse planen fra 2006, skal legge overordnede føringer for oppdaterte beredskapsplaner for kommuner, helseforetak og kritiske samfunnsinstitusjoner for øvrig, og samtidig bygge på deres erfaringer fra 2009.

Og for det tredje gjelder det slutføring av arbeidet med en avtale med en vaksineprodusent etter ordinær anbudsrunder om levering av vaksine i en pandemisituasjon. Det arbeides nå med å konkretisere grunnlaget for et slikt anbud. Sentrale elementer i en slik avtale vil være krav til kvalitet, fleksibilitet, pris, leveringstid og leveringsbetingelser. Det legges opp til å ha en slik leveringsavtale på plass i løpet av 2013.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak 9 [12:39:20]

Interpellasjon fra representanten Bent Høie til helse- og omsorgsministeren:

«Statens helsetilsyn har nylig gjennomført et nasjonalt tilsyn med behandlingsforløpet for pasienter med kolorektal kreft. Tilsynet viser at det skjer svikt i pasientforløpet, og at halvparten av sykehusene brøt fristene. Helsetilsynet utarbeidet i 2009 en egen rapport om risikobildet i norsk kreftbehandling, som viser noe av den samme risikoen. I 13 år har pasienter med sammensatte lidelser hatt rett på en pasientkoordinator i sykehusene.

Når mener statsråden at de fleste kreftpasientene vil oppleve at de får oppnevnt en koordinator som faktisk følger dem gjennom hele pasientforløpet?»

Bent Høie (H) [12:40:02]: Nå foreligger også Helsetilsynets oppsummering av det landsomfattende tilsynet med sykehusene når det gjelder pasienter med tykk- og endetarmskreft. Oppsummeringen viser at av 28 steder som ble undersøkt, var det 17 steder som hadde avvik knyttet til hvordan pasientene ble fulgt opp av de pasientadministrative systemene. Man hadde videre i behandlingsforløpet bl.a. ikke forholdt seg til den medisinske fastsatte tidsfristen som ble satt ved første konsultasjon. Dette var et av de avvikene som gikk oftest igjen.

Pasienter har lenge beklaget seg over at man ofte opplever å få stadig nye leger ved sykehusene å forholde seg til, og at det ikke er noen som tar et ansvar for pasienten gjennom hele pasientforløpet. Ofte er det pasienten selv eller de pårørende som tar på seg denne rollen, og på den måten bringer videre informasjon fra det ene leddet til det andre leddet. Dette er ikke holdbart, spesielt ikke i en situasjon når dette landsomfattende tilsynet viser at veldig mange av våre sykehus heller ikke har gode nok pasientadministrative systemer. Det som på mange måter kunne blitt ivaretatt av et godt system, blir heller ikke ivaretatt ved at man får oppnevnt en pasientkoordinator.

Dette skjer på tross av at Stortinget og det politiske miljøet har jobbet med dette problemet over lang tid. Forskriften om pasientansvarlig lege ble fastsatt 1. desember 2000. Det er altså snart 13 år siden. Den gangen gjaldt forskriften ved innleggelse i somatiske institusjoner og institusjoner i det psykiske helsevernet, ved polikliniske tjenester før og etter innleggelse og ved gjentagende poliklinisk undersøkelse og behandling. Hensikten med pasientansvarlig lege var å ha en koordinerende funksjon, å ha ett fast holdepunkt for pasientene i helsetjenesten, én lege som kjenner pasientens historie og sikrer seg at pasienten får den behandlingen som man har krav på – ikke minst å ha et kontaktpunkt for pasienten, hvis pasienten har spørsmål til sin egen situasjon. Dette skulle være en funksjon som har ansvar for kontakt mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.

Erfaringen var allerede i 2004, da Wisløff-utvalget gjorde sitt arbeid, at ordningen ikke fungerte. De viste bl.a. til at Helsetilsynet på det tidspunktet hadde fått tilsynsrapporter som påpekte at ordningen ikke var gjennomført slik lov og forskrift krevde. Wisløff-utvalgets vurdering

var at mange hadde manglende respekt for oppfølgingen av ordningen, og at én av grunnene til det kanskje var at denne var for lite treffsikker. De foreslo derfor justeringer i ordningen.

Helseminister Ansgar Gabrielsen hadde som hobby, når han reiste rundt og besøkte sykehus og helseforetak, å spørre etter denne ordningen. Det var i perioden 2004–2005. Det var veldig sjelden noen kunne svare at de hadde etablert denne ordningen. Det som var det vanlige svaret, var at man var i prosess med å få etablert den. Den daværende helseministerens svar på dette var den gangen at hvis han ble stoppet i 60 km/t i en 50 km-sone, ville det hjelpe lite å si til politiet at man var i prosess med å komme ned til 50 km/t. Grunnen til at man bruker denne sammenlikningen, er nettopp at Stortinget har ment at dette er en så viktig funksjon, at det ikke er noe man har gitt i oppdragsdokumenter, rundskriv eller på annen måte, men at det faktisk er noe man har fastsatt i lov.

Forrige helseminister, Anne-Grete Strøm-Erichsen, fulgte opp Wisløff-utvalget og slo fast at ordningen ikke fungerte. Hun sa i Aftenposten 5. februar 2011 at hun så alvorlig på at mange sykehus hadde neglisjert denne ordningen. Den debatten kom som oppfølging av den artikkelen Per Fugelli skrev i samme avis. Han beskrev sitt møte med 37 forskjellige leger i forbindelse med sin kreftbehandling. Flere andre pasienter har beskrevet dette på samme måte.

Regjeringens anbefaling til Stortinget var i forbindelse med ny kommunal helse- og omsorgslov å følge opp Wisløff-utvalgets anbefalinger om å etablere en ordning med pasientkoordinator i stedet for pasientansvarlig lege. Det betyr at man åpner opp for at andre helsefagpersoner kan ivareta denne funksjonen, f.eks. fysioterapeuter og sykepleiere i de tilfellene det er naturlig. Et eksempel kan være pasienter som jevnlig er inne til dialysebehandling ved poliklinikk og møter en spesialsykepleier, eller sykepleier, som er den som best kan ivareta en slik funksjon, fordi det å ha en lege der, som sjelden møter pasienten, til å ivareta en slik funksjon, ikke ville være en god løsning. Dette var også en ordning Stortinget sluttet seg til, selv om det både fra regjeringens og Stortingets side ble presisert at det i de aller fleste tilfellene var mest naturlig at det var en lege som skulle ha denne funksjonen.

Jeg har arvet Ansgar Gabrielsens hobby, nemlig å spørre om dette når helse- og omsorgskomiteen er ute og besøker ulike helseforetak. Svaret i dag er dessverre nøyaktig det samme som svaret var i 2004–2005. Jeg har til nå ikke møtt ett helseforetak som sier at de har gjennomført dette. Noen blir litt usikre i blikket når jeg spør om det, noe som tyder på at de ikke engang er oppmerksom på ordningen, mens andre sier at de er i prosess med å få gjennomført den. Det blir i tilfelle en veldig langvarig prosess, med tanke på at dette allerede var en forskriftsfestet krav 1. desember 2000.

Jeg har også spurt den nåværende helseministeren om hvor mange pasienter som får oppnevnt pasientkoordinator. Det var det for noen måneder siden ikke mulig å få et svar på. Det betyr at det heller ikke er noen nasjonal oppfølging av dette lovpålegget slik det er i dag.

Jeg mener dette er alvorlig. Først og fremst er det alvorlig for de pasientene som kunne fått et tilbud, som er et av de viktigste tilbudene Helsetilsynet etterlyser utenom behandlingen, nemlig et kontaktpunkt å forholde seg til – en som føler et ansvar gjennom hele pasientforløpet, og som kan påse at pasienten faktisk får den behandlingen man har krav på.

Det andre som er alvorlig, er at dette er et pålegg, som jeg har vært inne på, som Stortinget har funnet så viktig at man faktisk har lovfestet det – og likevel blir det ikke fulgt opp. Jeg er klar over problemstillingene som helseforetakene opplever med at de årlige oppdragsdokumentene er svært omfangsrike. Jeg synes det er bra, det arbeidet helseministeren har satt i gang med å gå kritisk igjennom alle de påleggene som gis, og skille det som er viktig fra det som er uviktig, og å få en konsentrasjon. Det tror jeg er helt nødvendig. Men det kan ikke være slik at det Stortinget vedtar i lovs form, blir gjort til et vurderings-spørsmål, om det er hensiktsmessig for foretakene å gjennomføre det eller ikke. Det som er i lovs form, bør bli gjennomført.

Nå har Stortinget også til behandling endringer i pasientrettighetsloven. Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har foreslått å lage et speilbilde av det pålegget som ligger i spesialisthelsetjenesteloven; å ha dette tilbudet som et speilbilde i pasientrettighetsloven, slik at det også blir en rettighet for den enkelte pasient. Jeg tror det kan bidra til at flere får dette, ikke minst at pasienten får en mulighet til å klage og til å ta dette opp hvis man ikke får oppnevnt en pasientkoordinator. Det burde kanskje ikke vært nødvendig, men jeg mener det er det ut fra pasientenes rettssikkerhet og at dagens ordning ikke har vist seg å bli gjennomført.

Erfaringen til leger som har jobbet på avdelinger som har gjennomført dette – for det er ikke slik at det ikke eksisterer pasientkoordinatorer noe sted, noen steder eksisterer ordningen – er at dette ikke er vanskelig, men at det praktisk lar seg gjennomføre. Men det krever at ledelsen tar et ansvar og sier at dette er så viktig at man vil gjennomføre det.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:50:14]: Norske kreftpasienter tilbys utredning og behandling av høy kvalitet. Vi har gode behandlingsresultater for de fleste kreftformer, og for noen typer kreft er vi helt i verdenstoppen. Men selv om gode behandlingsresultater er et hovedmål for kreftomsorgen, er det også viktig å sikre at den enkelte pasient føler seg ivaretatt, sett og hørt. Vi har tidligere i denne sal diskutert at selv om pasienter kan være fornøyd med behandlingen de får på sykehusene, er de mindre fornøyd med kommunikasjonen og oversikten de får. Det å få en kreftdiagnose er i seg selv en stor belastning og setter den enkelte pasient og pårørende i en sårbar situasjon, hvor mange føler angst og usikkerhet for fremtiden.

Kreftpasienter går ofte gjennom komplekse pasientforløp, hvor de veksler mellom fastlege, sykehus og kommunale helse- og omsorgstjenester. Innen spesialisthelsetjenesten er de ofte i kontakt med flere ulike behandlingssteder og avdelinger. Dette kan føre til at kreftpasien-

ter opplever at tjenestene er fragmenterte og ukoordinerte, og at de selv må være koordinator for eget pasientforløp.

For pasienter med behov for komplekse eller langvarige og koordinerte spesialisthelsetjenester skal det oppnevnes en koordinator. Denne plikten ble lovpålagt 1. januar 2012 og er regulert i spesialisthelsetjenesteloven § 2-5a.

Koordinator skal sørge for nødvendig oppfølging av den enkelte pasient og sikre samordning av tjenestetilbudet i forbindelse med institusjonsopphold og overfor andre tjenesteytere. I lovbestemmelsen står det at koordinator bør være lege, men annet helsepersonell kan være koordinator når det anses hensiktsmessig og forsvarlig.

Plikten til å opprette koordinator er blitt positivt mottatt og har vært ansett som et viktig virkemiddel for å gi pasienter et mer helhetlig og sammenhengende tilbud. Mange kreftpasienter er nå omfattet av lovkravet, men jeg ikke er i stand til å gi et eksakt tall på representantens tidligere spørsmål.

Det er nå litt over ett år siden lovkravet om koordinator trådte i kraft. Tilbakemeldinger fra sykehusene viser at det arbeides godt med å etablere slike funksjoner, men at det varierer hvor langt de enkelte sykehusene er kommet. Jeg vil oppfordre representanten – og alle andre stortingsrepresentanter som er ute på besøk – å følge opp tidligere statsråd Gabrielsens hobby, som det ble sagt, nemlig å stille spørsmål om dette. Jeg må innrømme at jeg selv har gjort det ved et par anledninger. Det viser at man over et trykk på at en lov også skal følges opp i praksis.

Flere sykehus har opprettet egne kreftkoordinatorstillinger, f.eks. Sykehuset Telemark og Stavanger universitetssjukehus. Andre arbeider med å få slike stillinger på plass. Helse Sør-Øst for sin del har gitt føringer til sine sykehus om opprettelse av kreftkoordinatorer ved kreftavdelingene.

Kreftkoordinatorer er oftest sykepleiere eller annet helsepersonell – ikke leger. Oppgavene til kreftkoordinator er å gi pasienter informasjon om hva som skal skje når, og om rettigheter og ventetider. Koordinator vil også følge opp logistikken i pasientforløpet, og sikre at målet om at kreftpasienter skal starte behandling innen 20 dager etter at henvisningen er mottatt, blir nådd.

I lovbestemmelsen heter det også at koordinator bør være lege. Dette kan ha skapt noe usikkerhet i sykehusene om hvordan lovkravet skal oppfylles for kreftpasienter, og gjennomføringen av lovbestemmelsen kan dermed ha blitt forsinket. Jeg har fått flere tilbakemeldinger som tilsier at kravet om at koordinator som hovedregel bør være lege, er en upraktisk løsning og lite hensiktsmessig bruk av legens tid.

Praktiske koordineringsoppgaver, f.eks. i forbindelse med avtaler, prøvesvar og annen informasjonsoverføring, og løpende kontakt med pasienter og pårørende kan ofte utføres mer hensiktsmessig av annet helsepersonell enn lege, f.eks. sykepleier. Det er gode erfaringer fra andre land med sykepleiere som kreftkoordinatorer.

I morgen legger jeg fram Nasjonal kreftstrategi, som trekker opp de viktigste målene og tiltakene for de neste fire årene. Tiltak for å ivareta pasientenes behov for god

informasjon, effektiv utredning og behandling, gode og helhetlige pasientforløp og god informasjonsflyt vil stå sentralt i meldingen.

Jeg vil også om kort tid sende på høring et forslag om å endre kravet om at koordinator som hovedregel bør være lege, slik at sykehusene selv kan vurdere hvem som kan ha denne rollen – som er best egnet til å ta den. Dette vil etter min mening forenkle gjennomføringen av lovkravet, slik at kravet kan innfris raskere, samtidig som det vil bidra til å sikre god kvalitet i oppfølging av kreftpasienter og andre pasienter.

La meg bare til sist si at jeg deler representantens klare presisering av at lov skal gjennomføres. Samtidig – og ikke for å avta trykket på sykehusene og helseregionene – må vi være åpne for at det tar noe tid med tilpasning i den enkelte kliniske hverdag i de enkelte sykehus å få dette godt på plass. Det er mye informasjon som skal samordnes. For mange kreftpasienter vil en koordinator, som består av fastlegen, være av stor betydning for å kunne navigere gjennom den delen av et pasientforløp som hører hjemme i en annen del av helsevesenet vårt enn i spesialisthelsetjenestesektoren.

Bent Høie (H) [12:55:31]: Jeg vil takke helse- og omsorgsministeren for svaret, selv om jeg nok ser at vi igjen, som følge av at sykehusene ikke følger opp det Stortinget har pålagt dem å gjennomføre, senker kravet. Det er det som er svaret.

Det var i utgangspunktet et entydig krav om at det skulle være pasientansvarlig lege. Det ble åpnet opp – under tvil – for at andre kunne ivareta denne ordningen der dette var hensiktsmessig. Det kom klare advarsler i høringsrunden mot det, bl.a. fra Legeforeningen og fra Helsetilsynet, men man valgte likevel å gjøre det fordi det kunne være mer hensiktsmessig.

Nå forstår jeg at helse- og omsorgsministeren tenker å senke kravet ytterligere ved på en måte å akseptere at dette i hovedsak vil handle om andre helsepersonellgrupper. Det skal bli interessant å se høringsinnspillene her.

Det er verdt å presisere at den funksjonen som mange sykehus har, som kalles for kreftkoordinator, er noe annet enn pasientkoordinator og pasientansvarlig lege. De som opptrer som kreftkoordinator, har ofte et mer overordnet administrativt ansvar for på en måte å styre hele pasientstrømmen, mens utgangspunktet for den pasientansvarlige lege – eller det som senere ble pasientkoordinator – var at man skulle ha en person som man hadde en personlig kontakt med, og som også hadde et direkte ansvar for den enkelte pasient. Den tilbakemeldingen som nå kommer fra helseministeren, kan tyde på at det er en ambisjon som regjeringen er i ferd med å forlate, og at man da går over til en mer administrativ funksjon for en pasientgruppe. Det er noe annet enn det som var Stortingets intensjon.

Jeg vil også si at det vil være litt overraskende hvis man gjør denne endringen bare som en forskriftsendring, med tanke på at Stortinget var så tydelig på å beskrive dette da man behandlet lovforslaget – at man med utgangspunkt i det kan få en forskrift som på en måte går til den motsatte konklusjon, nemlig at det ikke lenger trenger å være en

lege, men hvem som helst, når Stortinget – og forarbeidene – tydelig er klar på at det bør være den legen som pasienten har et forhold til.

Jeg tror at for mange av disse pasientene, ikke minst for kreftpasientene, er det viktig å ha en lege som de har et forhold til, som den pasientansvarlige legen, og som også har et journalansvar og en del andre funksjoner vedrørende pasienten, noe som også Helsetilsynet påpeker i sine høringsuttalelser.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:58:30]: Jeg har møtt mange leger med lang erfaring som forteller om tiden hvor begrepet «min pasient» var veldig vanlig – leger hadde sine pasienter, og det var pasienter de kunne følge gjennom mange år, nesten gjennom hele livsløpet. Så beskriver de at situasjonen i dag, hvor vi behandler så mange i sykehusene, gjør at akkurat den funksjonen og det eierskapet er annerledes. Derfor er det vår oppgave å sørge for at pasientene som er inntatt våre sykehus, i stadig høyere antall, de fleste på dagtid, opplever at de får god informasjon, pasientnær informasjon, relevant informasjon og trygg informasjon – og mest mulig fra en person de kan forholde seg til. Det er selvfølgelig ingen ønsket tilstand at folk må forholde seg til veldig mange forskjellige personer.

Jeg vil bare si at når vi nå vurderer denne endringen i kravet til at det må være lege, er det jo fordi flere hensyn kommer opp mot hverandre. Jeg vil ikke uten videre gå med på at det er et tiltak for å senke kravet. Tvert imot håper jeg at det kan være et tiltak som – punkt 1 – kan gjøre det enklere å få sikret at det er en slik koordinator, og – punkt 2 – at det er en erkjennelse der ute i den kliniske hverdagen av at den type informasjon som blir etterspurt, kan ivaretas godt av andre grupper.

Jeg forstår, når jeg besøker sykehus, at det å legge en plan – organisering og bruk av personell i en travel sykehushverdag – også må forstås fra lovgivers side når vi ser hvordan lover gjennomføres i sykehusets hverdag. Det kan da også bli behov for å gjøre justeringer som vi gjør her, men hensikten er i alle fall den samme. Jeg vil bare gjenta at vi skal selvfølgelig lytte til alle høringer og til pasientgruppene. Dette er på ingen måte et uttrykk for at vi vil senke kravet, men vi vil gjøre det enklere å gjennomføre og mer realistisk til det beste for pasientene.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Håkon Haugli (A) [13:00:41]: På fjorårets helsekonferanse delte Per Fugelli ut et hipp hurra til det norske helsevesenet. Rettferdigheten som preger det norske helsevesenet, er et smykke vi må passe på, sa han.

Han advarte samtidig mot den uro mange pasienter føler, og fortalte at han har vært i kontakt med 37 leger gjennom behandlingsforløpet – en «stim av engangsleger», for å bruke Fugellis eget uttrykk.

Mange kreftpasienter går gjennom langvarig behandling og møter ulike deler av helsetjenestene og mange behandlere. Frykten for at noe kan gå galt, at en beskjed ikke blir videreformidlet, at man ikke møter rette vedkom-

mende, eller at man ikke blir sett, hørt eller forstått kan være en stor belastning som kommer på toppen av alvorlig sykdom.

Interpellanten tar opp et viktig tema. Uansett hvor god faglig behandling som tilbys, går det på tilliten løs når pasienter som trenger en pasientkoordinator, ikke får det. Kreft er alvorlig og rammer 28 000 nordmenn hvert år. For 20 år siden levde halvparten av kreftpasientene fem år etter at de fikk diagnosen. I dag er tallet to av tre. Norsk helsevesen oppnår noen av verdens beste resultater for flere kreftformer, men mange opplever usikkerhet og venter for lenge på utredning og behandling. Å identifisere flaskehalser, organisere seg effektivt og iverksette tiltak for bedre informasjon og koordinert pasientforløp er sentrale oppgaver for sykehusene og en del av oppdragsdokumentene for 2012 og 2013. Både spesialisthelsetjenestene og kommunene har i dag en lovpålagt plikt til å oppnevne koordinatører for pasienter med behov for komplekse, langvarige og koordinerte tjenester. I den grad det skulle være noen som helst tvil om hva Arbeiderpartiet mener om dette, la meg være helt tydelig: Pasientkoordinatorer er viktige. Den lovpålagte plikten skal selvsagt oppfylles.

Men interpellantens parti ønsker å innføre pasientkoordinator som en individuell rettighet. Stadig flere velferdsløsninger har blitt en lovfestet rett for den enkelte og en plikt for samfunnet. Er dette bare bra? På den ene siden er rettigheter den enkeltes garanti for gode tjenester. På den andre siden kan stadig økt rettighetsfesting føre til at det kun er de med mest ressurser som vinner fram med sine ønsker og behov. Mange snakker om amerikanisering av samfunnet, eller «jussifisering» av politikken, der domstolene til slutt bestemmer hva som er riktig og galt.

Jeg har lyst til å sitere tidligere sosialminister for Høyre, Leif Arne Heløe, som har skrevet om dette i Tidskrift for Den norske legeforening:

«Valgfrihet og pasientrettigheter er viktige idealer i dagens samfunn. I helsevesenet får legene og andre helseprofesjoner mindre å si, mens pasientene, juristene og administratorene får mer. Fordelingen av helsetjenester blir ikke mer rettferdig og folkehelsen ikke bedre av den grunn.»

Lovfestede rettigheter er sentrale styringsmidler, fordi de binder staten, kommunene og andre aktører, men det finnes også argumenter som trekker i motsatt retning: Et rettighetsregulert system kan bli rigid og dermed ineffektivt, det politiske handlingsrommet blir svekket, rettighetsforvaltning kan skape nye behov for administrasjon og byråkrati, og rettigheter kan bli et redskap for de mest ressurssterke.

Den forrige maktutredningen drøftet rettsliggjøring. Den pekte på at det representerer en maktoverføring til domstolene, og advarte mot utvisking av skillet mellom lovgivning og lovfortolkning.

Arbeiderpartiet mener det er helt nødvendig med pasientkoordinatorer. Vi er glade for loven som pålegger sykehusene og kommunene å sikre at slike koordinatører er på plass, og bekymret for at de ikke er det. Helseministeren har nettopp redegjort for hva som må gjøres nå for å presisere og utvikle ordningen, og det er gode grep. Å rettighets-

hetsfeste er noe annet. Jeg må si jeg er litt overrasket over interpellantens skepsis til at andre enn leger kan ivareta koordinatorrollen. For Arbeiderpartiet er det helt åpenbart at en koordinator må på plass, men det er like åpenbart at jobben kan gjøres godt av en som ikke er lege.

Helsetjenesten må være flink og effektiv, men også snill, sa Per Fugelli på Helsekonferansen i fjor. Det er godt sagt. Et system der vi alle er kunder, og der de sterkeste krever sin rett gjennom domstolene, gir ikke bedre helse og større trygghet.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:05:23]: Først takk til interpellanten som holder trykk på denne saken ved å ta opp temaet om pasientkoordinator. Det er meget viktig, for mange pasienter opplever at det er komplisert og vanskelig å finne fram i helsetjenesten. Det er komplisert organisering, funksjonsdelinger som er uforståelige for en lekmann, og behandling på flere forvaltningsnivåer og i ulike deler av spesialist- og primærhelsetjenesten. Det gjør at mange pasienter opplever helsetjenesten som uoversiktlig og fragmentert.

Pasientene bør i større grad få oppleve helhetlige behandlingsforløp. Dette sikrer en primært gjennom endring av pasientrettighetsloven og omlegging av rutiner for behandling, men det er ikke til å komme utenom at også pasientkoordinatorer vil kunne bidra til å hjelpe pasientene raskere gjennom behandlingsapparatet. En slik koordinator vil kjenne de sammensatte systemene og dermed være i stand til i mye større grad å hjelpe pasienten gjennom hele behandlingsforløpet.

Derfor mener Fremskrittspartiet at det er ønskelig med en ordning med pasientkoordinator. Det er skuffende at så mange pasienter i dag ikke opplever å få den koordinatorhjelpen de skulle ha hatt, men må orientere seg i helsejungelen nærmest på egen hånd. Det kan bli en ekstra belastning i tillegg til det sykdomsbildet vedkommende sliter med. Nå er det ikke slik at tiltaket med pasientkoordinator i seg selv er nok, men det er et viktig tiltak. I framtiden ligger løsningen i å etablere helhetlige behandlingsforløp med individuelle tidsfrister og en avklart finansiering. Et godt eksempel på at dette virker, er de danske pakkeforløpene innen kreftomsorgen. Pasientkoordinator er et viktig og riktig skritt i riktig retning, og jeg er overbevist om at dette vil bli en viktig sak for en ny borgerlig regjering etter valget.

Kjersti Toppe (Sp) [13:07:14]: Eg vil takka interpellanten, for han tar opp eit viktig tema. Spesialisthelsetenesta har ei lovpålagt plikt – det var vi einige om: Ein skal oppretta pasientkoordinatorar for pasientar med behov for komplekse, langvarige og koordinerte tenester. Nå ser eg at debatten dreier seg mykje om kreftkoordinatorar, men eg oppfatta at dette var eit tilbod som skulle gå til alle pasientar, uansett diagnose, som hadde behov for komplekse, langvarige og koordinerte tenester, og at det måtte gjerast ei vurdering av kva slags pasientar det var. Ein skulle sikra oppfølging av den enkelte pasienten, slik at ein fekk ei samordning av tenestetilbodet og framdrift i arbeidet, sikra individuell plan – kort og godt at rettane til pasientane skulle verta varetatte.

Eg har lyst til å seia at eigentleg er det litt trist at vi har behov for pasientkoordinatorar i helsevesenet, for ideelt sett burde dette vorte varetatt av avdelingane og den behandlande legen. Men eg er heilt einig i at slik som helsevesenet har vorte, er dette nødvendig i spesialisthelsetenesta, og eg òg vil vera veldig klar på at når vi har lovfest dette som ei plikt som spesialisthelsetenesta skal yta, må det verta følgd opp av helseføretaka.

Vi hadde diskusjonen om det skal vera lege eller anna helsepersonell, då dette vart vedtatt. Det var stort sett einigheit om at ein kunne opna opp for at det ikkje trengte vera lege, men derifrå til at dette skal vera ei ny stillingsgruppe i helsevesenet som skal driva og finna fram blant helsepersonell, vil eg åtvare mot. I mange avdelingar er det naturleg at det er legar, men viss det passar betre nokre plassar at det ikkje er lege, skal ikkje lova forby det. Eg ser jo òg at mange kommunar faktisk opprettar liknande stillingar. Dei kallar det for pasientkoordinatorar, men sånn som eg forstår det, er det stillingar som er for utskrivingsklare pasientar. Det viser at her er det eit helsevesen som har behov for pasientkoordinatorar på fleire område.

Til diskusjonen om det skal verta ein rett: Eg er veldig einig med representanten Håkon Haugli i det han sa om eit rettsbasert helsevesen som går altfor langt, og er usikker på om opposisjonen skal knyta den individuelle retten til diagnose. Skal det berre vera ein rett for kreftpasientar? Det kan vera andre pasientgrupper som har eit like stort behov for det.

Mitt klare standpunkt er at vi må få dagens ordning til å fungera i alle sjukehus og i alle helseregionar, og at det er vegen å gå.

Bent Høie (H) [13:11:10]: Jeg la merke til at representanten Toppe advarte mot en ny type stilling i helsevesenet som skal finne fram blant helsepersonell. Slik jeg oppfatter dagens ordning med pasientkoordinator, av den måten som helseministeren beskrev det – som også kan bli, slik jeg forstår forslaget, standarden – er nettopp den type stilling som representanten Toppe advarte mot, mens hensikten med den eksisterende ordningen, som ikke er tilstrekkelig gjennomført, er at pasienten skal ha én person, fortrinnsvis en lege, å forholde seg til i spesialisthelsetjenesten, som også skal være den som skal ha ansvar for å koordinere opp mot kommunehelsetjenesten.

Jeg mener dette er en ordning som er blitt enda mer nødvendig i 2013 enn den var i 2000, da den ble innført, nettopp fordi helsevesenet i dag er mer fragmentert, mer spesialisert – en problemstilling som jeg vet også representanten Toppe har vært veldig opptatt av. Jeg tror ikke vi kan gå tilbake til det at en har leger i spesialisthelsetjenesten som er mer generalister, og som kan håndtere det meste, nettopp fordi medisin er blitt mer komplisert. Da har pasientene behov for å ha en lege – stort sett – å forholde seg til. Jeg tror også det er en fordel for helsevesenet å ha mennesker som har et helhetlig ansvar for pasientene, og ikke bare basere seg på at systemet skal ivareta den rollen.

Problemstillingen knyttet til rettighetsfesting er interessant. Jeg er enig i representanten Hauglis mer generelle betraktninger – at vi er nødt til å være tilbakeholdende når

det gjelder hvor mye i helsevesenet som skal rettighetsfestes, og gjøre det på de helt nødvendige områdene. Men jeg mener ikke at det er et argument som dermed kan brukes mot ethvert forslag om å styrke pasientenes rettigheter. Det bør være knyttet til helt sentrale funksjoner, og jeg mener at dette er en sentral funksjon. Det er en logikk i at når det er en plikt å tilby en tjeneste, bør det også kunne være en individuell rett å få tjenesten.

I forrige uke hadde Pasient- og brukerombudene en landsomfattende samling der helseministeren var til stede den første dagen. Jeg var til stede andre dag. Deres tilbakemelding – fordi de visste at dette var en problemstilling – til Stortinget var at de, som de sa, enstemmig anbefalte Stortinget å gå inn for en rettighetsfesting av denne ordningen, nettopp fordi deres erfaring er at når pasientene har behov for dette, har de også behov for en rettighetsfesting, rett og slett for å få ordningen.

Statsråd Jonas Gahr Støre [13:14:20]: Jeg tror det store bildet er at det ikke er stor uenighet rundt disse spørsmålene. Vi har vedtak å vise til i Stortinget. Vi har vedtak å vise til når det gjelder helseregionene og de regionale helseforetakene ut mot sykehusene. I morgen, i forbindelse med kreftstrategien, vil jeg på ny understreke de forventningene vi har til dette.

Det er som helse- og omsorgskomiteens leder, interpellanten, veldig dekkende sier, at det er et mer komplekst helsevesen. Det er mennesker med alvorlig sykdom, og da trenger vi denne koordinatorrollen. Jeg er også enig med representanten Toppe i at – det kan man på en måte beklage – hadde det vært mer oversiktlig, enklere, hadde man ikke trengt det. Men dette er et forslag som er kommet fordi vi har behov for å bistå pasientene.

Spørsmålet fra interpellanten var: Når kan helseministeren si at alle har det? På det må jeg bare svare at målet er at det skal komme på plass så raskt som mulig, og i en så god form som mulig.

Jeg vil bare gjenta at når vi foreslår å kunne myke opp hvem det er som er koordinator i en slik situasjon, betyr ikke det at det ikke kan være en lege. Hvis det er det fornuftige og det riktige under omstendighetene, går jeg ut fra at ansvarlig sykehus legger vekt på det. Men det kan også være tilfeller hvor det er grunn til å kunne se litt bredere på det, og da blir det en avveining. Hvis det i den praktiske sykehushverdagen viser seg å være veldig komplisert å skaffe en koordinator hvis det må være en lege, er det ikke da bedre at det kan være en annen med god helsefaglig erfaring som kan spille rollen som veiviser gjennom et komplekst system?

Jeg vil også takke interpellanten for å ha tatt opp dette temaet, for å ha minnet om det. Det er vel mer enn ut fra en hobby at han har tatt det opp, det er vel ut fra godt, parlamentarisk arbeid. Jeg kan fortelle at i en ellers veldig god og utålmodig kreftstrategi, som vi legger fram i morgen, er dette fremtredende under målområde 2, der det står at Norge skal bli et foregangsland når det gjelder gode pasientforløp.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er avsluttet.

Sak nr. 10 [13:16:24]

Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bruk av varslings- og lokaliserings-teknologi) (Lovvedtak 62 (2012–2013), jf. Innst. 311 L (2012–2013) og Prop. 90 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 11 [13:16:47]

Stortingets vedtak til lov om endringer i bioteknologi-loven (straffebestemmelsen og assistert befruktning til personer med seksuelt overførbare sykdommer) (Lovvedtak 63 (2012–2013), jf. Innst. 313 L (2012–2013) og Prop. 95 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 12 [13:17:07]

Stortingets vedtak til lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (styrking av pasienters, brukeres og pårørendes stilling m.m.) (Lovvedtak 64 (2012–2013), jf. Innst. 314 L (2012–2013) og Prop. 100 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 13 [13:17:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i reindriftsloven mv. (avvikling av områdestyrene) (Lovvedtak 65 (2012–2013), jf. Innst. 307 L (2012–2013) og Prop. 89 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 14 [13:17:47]

Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (gjennomføring av forordning (EF) nr. 1071/2009, 1072/2009 og 1073/2009 og endringer i organiseringa av løyvestyresmaktene mv.) (Lovvedtak 66 (2012–2013), jf. Innst. 325 L (2012–2013) og Prop. 124 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 15 [13:18:08]

Stortingets vedtak til lov om endringer i konkurranse-loven (Lovvedtak 67 (2012–2013), jf. Innst. 281 L (2012–2013) og Prop. 75 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 16 [13:18:26]

Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger) (Lovvedtak 68 (2012–2013), jf. Innst. 347 L (2012–2013) og Prop. 111 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 17 [13:18:45]

Stortingets vedtak til lov om endringer i aksjeloven mv. (offentlig kunngjøring i avis mv.) (Lovvedtak 69 (2012–2013), jf. Innst. 345 L (2012–2013) og Prop. 122 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 18 [13:19:08]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. (Lovvedtak 70 (2012–2013), jf. Innst. 346 L (2012–2013) og Prop. 92 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 19 [13:19:27]

Stortingets vedtak til lov om endringer i politiregisterloven mv. (Lovvedtak 71 (2012–2013), jf. Innst. 344 L (2012–2013) og Prop. 114 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 20 [13:19:46]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forvaltningsloven (Lovvedtak 72 (2012–2013), jf. Innst. 342 L (2012–2013) og Prop. 116 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt president-plassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v
om endringer i stortingsgodtgjørelsesloven
(reisedekning, utbetaling av feriepenger og krav
om opplysninger)

I

§ 7 første ledd skal lyde:

Stortinget kan gi nærmere regler om dekning av utgifter til flytting, kost, hjemreiser og andre særlige utgifter i forbindelse med representantenes fravær fra hjemstedet.

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Feriepenger*

Storingsrepresentanter som etter valg ikke fortsetter på Stortinget, utbetales i januar året deretter feriepenger etter satsene fastsatt i Hovedtariffavtalen i staten. Feriepengegrunnlaget beregnes på grunnlag av godtgjørelsen utbetalt i siste kalenderår i valgperioden, inkludert eventuell fratredelsesytelse etter § 8 i loven her. Leddet her gjelder tilsvarende for fast møtende vararepresentanter som trer ut av Stortinget mellom 1. juli og 31. desember.

Innkalte vararepresentanter får siste ordinære utbetalingsdag før avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni, utbetalt feriepenger etter satsene fastsatt i Hovedtariffavtalen i staten. Feriepengegrunnlaget beregnes på grunnlag av godtgjørelsen utbetalt i foregående kalenderår. Leddet her gjelder tilsvarende for fast møtende vararepresentanter som trer ut av Stortinget mellom 1. januar og 30. juni.

For valgte stortingsrepresentanter som trer ut av Stortinget utenom valg eller innvilges permisjon ut valgperioden, gjelder samme regler som for fast møtende vararepresentanter som trer ut av Stortinget.

Feriepenger utbetales ikke til stortingsrepresentanter som trer inn i regjeringen. Feriepenger utbetales heller ikke til innkalte vararepresentanter som etter beslutning av Stortingets presidentskap beholder godtgjørelsen i perioden etter at Stortinget har avsluttet forhandlingene i juni. Disse får beregnet feriepenger etter første ledd, med utbetaling i januar året etter fratredelse som vararepresentant.

Stortinget kan gi nærmere bestemmelser om beregning og utbetaling av feriepenger.

Ny § 11 a skal lyde:

§ 11 a *Innhenting av opplysninger*

Stortingets administrasjon har rett til å innhente de opplysninger som er nødvendige for å kontrollere om vilkårene for fratredelsesytelse og etterlønn etter denne loven med forskrifter er oppfylt eller har vært oppfylt i tilbakelegte perioder. Opplysninger kan innhentes fra nåværende og tidligere arbeidsgivere, pensjonsordninger, folketrygdens organer samt skatteetaten.

Den som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

II

Loven trer i kraft 1. oktober 2013.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidentskapet hadde innstilt:

A

Vedtak til forskrift
om endringer i stortingsgodtgjørelsesforskriften
(dekning av reiseutgifter)

I

Overskriften til § 4 skal lyde:

Dekning av utgifter i forbindelse med fravær fra hjemmet

II

Forskriften trer i kraft 1. oktober 2013.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

B

Stortinget ber regjeringen innen 1. oktober 2013 endre reglene om skattemessig klassifisering av reiser slik at reiser der stortingsrepresentanter av hensyn til stortingsvervet må bo utenfor hjemmet, anses som en yrkesreise, uten avgrensning mot besøksreiser.

Presidenten: SV har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 85 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.31)

Presidenten: I sakene nr. 3 og 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Borghild Tenden satt frem et forslag på vegne av Venstre. Forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen. Forslaget lyder:

«I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal det gjøres følgende endringer:

§ 29 c Opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring skal lyde:

«Dersom pasienten samtykker, kan taushetsbelagte opplysninger etter særskilt anmodning gis til annet helsepersonell som tidligere har ytet helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp, dersom utleveringen er begrunnet i lærings- og kvalitetssikringshensyn.

Utlevering etter første ledd skal begrenses til de opplysninger som er nødvendige og relevante for formålet. I pasientens journal skal det dokumenteres hvem opplysninger har blitt utlevert til og hvilke opplysninger som har blitt utlevert, jf. § 40.»

§ 45 a Epikrise skal lyde:

«Dersom pasienten samtykker, skal det ved utskrivning fra helseinstitusjon oversendes epikrise til innleggende eller henvisende helsepersonell, til det helsepersonellet som trenger opplysningene for å kunne gi pasienten forsvarlig oppfølging, og til pasientens faste lege. Det skal også sendes epikrise ved poliklinisk behandling eller behandling hos spesialist. Pasienten skal få kopi av egen epikrise etter undersøkelse/behandling i spesialisthelsetjenesten.

Dersom det ikke er mulig å sende epikrise samtidig med utskrivning, skal epikrise sendes innen forsvarlig tid etter at helsehjelpen er avsluttet.

Med epikrise menes sammendrag av tilgjengelige journalopplysninger i tilknytning til undersøkelse eller behandling av en pasient som er nødvendige for at videre behandling eller oppfølging av pasienten innenfor helse- og omsorgstjenesten kan skje på en forsvarlig måte. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om plikten etter første og andre ledd, herunder hvem epikrise skal sendes til, hvilke opplysninger epikrisen skal inneholde, og når epikrisen skal være sendt.»

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i helsepersonelloven m.m. (utsending av epikriser og utlevering av teiepliktige opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring m.m.)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal det gjerast følgjande endringar:

Ny § 29 c skal lyde:

§ 29 c *Opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring*

Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger etter særskilt anmodning gis til annet helsepersonell som tidligere har ytt helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp, dersom utleveringen er begrunnet i lærings- og kvalitetssikringshensyn.

Utlevering etter første ledd skal begrenses til de opplysninger som er nødvendige og relevante for formålet. I pasientens journal skal det dokumenteres hvem opplysninger har blitt utlevert til og hvilke opplysninger som har blitt utlevert, jf. § 40.

Ny § 45 a skal lyde:

§ 45 a *Epikrise*

Pasienten bør gis anledning til å opplyse hvem epikrise skal sendes til. Med mindre pasienten motsetter seg det, skal det ved utskrivning fra helseinstitusjon oversendes epikrise til innleggende eller henvisende helsepersonell, til det helsepersonellet som trenger opplysningene for å kunne gi pasienten forsvarlig oppfølging, og til pasientens faste lege. Det skal også sendes epikrise ved poliklinisk behandling eller behandling hos spesialist.

Dersom det ikke er mulig å sende epikrise samtidig med utskrivning, skal epikrise uansett sendes innen forsvarlig tid etter at helsehjelpen er avsluttet.

Med epikrise menes sammendrag av tilgjengelige journalopplysninger i tilknytning til undersøkelse eller behandling av en pasient som er nødvendige for at videre behandling eller oppfølging av pasienten innenfor helse- og omsorgstjenesten kan skje på en forsvarlig måte. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om plikten etter første og andre ledd, herunder hvem epikrise skal sendes til, hvilke opplysninger epikrisen skal inneholde, og når epikrisen skal være sendt.

II

I lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap skal § 2-2 første ledd lyde:

Kommuner, fylkeskommuner, regionale helseforetak og staten plikter å utarbeide en beredskapsplan for de helse- og omsorgstjenester eller sosialtjenester de skal sørge for et tilbud av eller er ansvarlige for. *Kommuner skal også utarbeide beredskapsplan for sine oppgaver etter folkehelsesloven kapittel 3.* Beredskapsplanen skal også omfatte tjenester som etter lov eller avtale tilbys av private virksomheter som en del av de respektive tjenester. Det skal også i nødvendig utstrekning utarbeides delplaner for aktuelle institusjoner og tjenesteområder.

III

I lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og be-

handling av helseopplysninger skal det gjerast følgjande endringar:

§ 6 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om behandling av helseopplysninger i behandlingsrettede helseregistre, herunder om godkjenning av programvare og andre forhold som nevnt i § 16 femte ledd.

§ 16 femte ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om sikkerhet ved behandling av helseopplysninger etter denne lov. Kongen kan herunder sette nærmere krav til elektronisk signatur, kommunikasjon og langtidslagring, om godkjenning (autorisasjon) av programvare, *sertifisering* og om bruk av standarder, klassifikasjonssystemer og kodeverk, samt hvilke nasjonale eller internasjonale standardsystemer som skal følges.

IV

I lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid skal § 13 andre ledd lyde:

Den som utfører granskingen, skal uhindret ha adgang til å inspisere eiendom og virksomhet og til å ta nødvendige prøver uten godtgjøring. Det kan kreves frem-lagte dokumenter og materiale og kreves foretatt undersøkelser som kan ha betydning for kommunens gjøremål etter dette kapittel. *Kommunen kan videre pålegge virksomhet å innhente ny vurdering som nevnt i § 10 annet ledd.* Omkostninger forbundet med granskingen betales av den ansvarlige for eiendommen eller virksomheten.

V

Lova tek til å gjelde frå det tidspunkt Kongen bestemmer. Kongen kan setje i verk dei einskilde føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom forslaget fra Venstre og komiteens innstilling til I, ny § 29 og ny § 45 a.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I, ny § 29 c og ny § 45 a og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 91 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.30.20)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til II til og med V i innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til II til og med V ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Kari Kjønaas Kjos satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern skal ny § 5-6 c lyde:

§ 5-6 c *Varsel til fornærmede og etterlatte*

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte, skal påtalemyndigheten gi fornærmede eller dennes etterlatte informasjon om vedtak som nevnt i §§ 5-2 og 5-4. Varslingsplikten omfatter også informasjon om overføring mellom ulike sikkerhetsnivåer innen samme institusjon. Dersom det er av særlig betydning for fornærmede eller etterlatte, skal påtalemyndigheten også varsle om tidspunkt for enkeltpermisjoner.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til at domfelte unndrar seg gjennomføring av dom på overføring til tvungent psykisk helsevern, skal påtalemyndigheten så snart som mulig varsle fornærmede eller dennes etterlatte om unndragelsen.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til tidspunktet for opphør av dom på tvungent psykisk helsevern, skal påtalemyndigheten varsle fornærmede eller dennes etterlatte på forhånd.

Den faglig ansvarlige skal gi påtalemyndigheten nødvendige opplysninger av betydning for varsling etter første til tredje ledd.

Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for at påtalemyndigheten gir opplysninger etter første til tredje ledd til fornærmede eller dennes etterlatte. Lovbestemt taushetsplikt er heller ikke til hinder for at den faglig ansvarlige og påtalemyndigheten utveksler nødvendige opplysninger av betydning for varsling etter første til tredje ledd.

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder bare så langt fornærmede eller dennes etterlatte ønsker slik varsling, og så langt hensynet til domfeltes sikkerhet blir tilstrekkelig ivaretatt.

Domfelte, fornærmede og dennes etterlatte kan påklage vedtak om varsling etter første og tredje ledd til Fylkesmannen.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om varslingsplikten etter første til femte ledd.»

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om endringer i psykisk helsevernloven

I

I lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern gjøres følgende endringer:

Ny § 4A-6 a skal lyde:

§ 4A-6 a *Nattelåsing av pasientrom*

Etter tillatelse fra departementet kan enhet med særlig høyt sikkerhetsnivå og regionale sikkerhetsavdelinger gis adgang til å låse dør til pasientrom i tiden fra kl. 23.00 til kl. 06.00 etter en individuell vurdering av pasientens tilstand.

Tillatelse etter første ledd skal være tidsbegrenset.

Tiltak etter første ledd kan bare benyttes hvis det er uomgjengelig nødvendig for å hindre pasienten i å skade andre, eller for å avverge betydelig skade på bygninger, inventar eller andre ting. Tiltaket kan bare benyttes overfor pasienter under tvungent psykisk helsevern og bare når lempeligere midler har vist seg å være åpenbart forgjeves eller utilstrekkelige.

For pasienter under 16 år er det ikke adgang til å benytte nattelåsing.

Tiltak etter første ledd kan bare benyttes etter vedtak av den faglig ansvarlige, dersom ikke annet er fastsatt i forskrift. Vedtaket skal nedtegnes uten opphold. Vedtaket kan påklages til kontrollkommisjonen av pasienten eller hans eller hennes nærmeste pårørende.

Pasient som underkastes tiltak etter første ledd, skal ha forsvarlig tilsyn av pleiepersonale.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om nattelåsing av pasientrom.

§ 5-6 a første ledd skal lyde:

Uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal den faglig ansvarlige gi påtalemyndigheten og retten de opplysninger som er nødvendige for å vurdere om tvungent psykisk helsevern skal opprettholdes, jf. straffeloven § 39 b, og om besøksforbud bør nedlegges, jf. straffeprosessloven § 222 a.

Ny § 5-6 c skal lyde:

§ 5-6 c *Varsel til fornærmede og etterlatte*

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte, skal den faglig ansvarlige gi fornærmede eller etterlatte informasjon om vedtak som nevnt i §§ 5-2 og 5-4. Varslingsplikten omfatter også informasjon om overføring mellom ulike sikkerhetsnivåer innen samme institusjon. Dersom det er av særlig betydning for fornærmede eller etterlatte, skal den faglig ansvarlige også varsle om tidspunkt for enkeltpermisjoner.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til at domfelte unndrar seg gjennomføring av dom på overføring til tvungent psykisk helsevern, skal den faglig ansvarlige så snart som mulig varsle fornærmede eller dennes etterlatte om unndragelsen.

Dersom det er av betydning for fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte å få kjennskap til tidspunktet for opphør av dom på tvungent psykisk helsevern, skal den faglig ansvarlige varsle fornærmede eller dennes etterlatte på forhånd.

Lovbestemt taushetsplikt er ikke til hinder for at den faglig ansvarlige gir opplysninger etter første til tredje ledd til den fornærmede eller dennes etterlatte. Lovbestemt taushetsplikt er heller ikke til hinder for at den faglig ansvarlige og påtalemyndigheten utveksler nødvendige opplysninger av betydning for varsling etter første til tredje ledd.

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder bare så langt fornærmede eller dennes etterlatte ønsker slik varsling, og så langt hensynet til domfeltes sikkerhet blir tilstrekkelig ivarettatt.

Domfelte, fornærmede og dennes etterlatte kan påklage vedtak om varsling etter første og tredje ledd til Fylkesmannen.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om varslingsplikten etter første til fjerde ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til I, § 4A-6 a i innstillingen.

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I, § 4A-6 a ble med 87 mot 7 stemmer bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.31.49)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til I ny § 5-6 c og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Venstre har varslet at de vil stemme for forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativt votering mellom komiteens innstilling til I ny § 5-6 c og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.32.48)

Presidenten: Det voteres så over komiteens innstilling til resten av I samt II i innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I samt II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i legemiddeloven (utvidet forbud mot dopingmidler m.m.)

I

I lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. gjøres følgende endringer:

§ 23 skal lyde:

Tilvirkning av narkotika må bare foregå i den utstrekning det er uttrykkelig fastsatt i tillatelse etter § 12.

Innførsel av og engros- og detaljomsetning med narkotika må bare foregå i den utstrekning dette er *uttrykkelig fastsatt i tillatelse etter §§ 13, 14 og 16. Apotek er unntatt denne bestemmelsen.*

Dersom ikke annet er bestemt i forskrifter, må innførsel, utførsel og transitt av narkotika bare skje etter særskilt tillatelse (sertifikat) for hver gang og på de vilkår som er fastsatt i tillatelsen eller i forskrifter. Tillatelsen utstedes av den myndighet som Kongen bestemmer.

Omsetning, utlevering og forsendelse av narkotika er bare tillatt til medisinsk og vitenskapelig bruk. *Departementet kan i forskrift tillate industriell bruk av narkotika.*

Tilvirkere og selgere er pliktige til å gi de meldinger og opplysninger som departementet krever.

Ny § 24 a skal lyde:

Det er forbudt uten lovlig adkomst å erverve, besitte eller bruke stoff som etter forskrift med hjemmel i straffeloven § 162 b første ledd er regnet som dopingmidler. Forbudet gjelder også for preparater som inneholder slike stoffer.

§ 24 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 31 annet ledd skal lyde:

Besittelse og bruk av narkotika, jf. § 24 første ledd, og erverv, besittelse og bruk av dopingmidler, jf. § 24 a første ledd, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder, eller begge deler.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 91 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 13.33.46)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Venstre også her vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 89 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 13.34.15)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 16 (2012–2013) – om beredskap mot pandemisk influensa – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 9 foreligger det ikke noe votingstema.

Votering i sakene nr. 10–20

Presidenten: Sakene nr. 10–20 er andre gangs behandling av lovsaker.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre

gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 21 [13:35:25]

Referat

1. (401) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i folketrygdlova (utviding av stønadsperioden for foreldrepenge mv.) (Lovvedtak 57 (2012–2013))
  2. lov om endringer i diskrimineringsombudsloven (tilsyn med gjennomføring av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne) (Lovvedtak 42 (2012–2013))
  3. lov om endringer i deltakerloven, fiskeriforbudsloven mv. (Lovvedtak 46 (2012–2013))
  4. lov om endringer i lovgivningen om industrielt rettsvern m.m. (Lovvedtak 53 (2012–2013))
  5. lov om endringer i åndsverkloven (tiltak mot krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett) (Lovvedtak 51 (2012–2013))
    - er sanksjonert under 31. mai 2013
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (402) Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013 (Prop. 163 L (2012–2013))
3. (403) Tilleggsloyvingar som følge av reguleringa av grunnbeløpet og pensjonar i folketrygda mv. frå 1. mai 2013 (Prop. 166 S (2012–2013))
  - Enst.: Nr. 2 og 3 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
4. (404) Endringer i viltloven, naturmangfoldloven mv. (Prop. 161 L (2012–2013))
  - Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (405) Endringer i adopsjonsloven mv. (Prop. 171 L (2012–2013))
  - Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
6. (406) Endringer i legemiddeloven (tiltak mot falske legemidler) (Prop. 168 L (2012–2013))
  - Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
7. (407) Endring i straffeprosessloven (Prop. 169 L (2012–2013))
  - Enst.: Sendes justiskomiteen.
8. (408) Endringer i utlendingsloven (familieinnvandring for særkullsbarn ved fare for seksuelle overgrep) (Prop. 162 L (2012–2013))
9. (409) Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2013 mv. (Prop. 165 S (2012–2013))
  - Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
10. (410) Jordbruksoppgjøret 2013 – endringer i statsbudsjettet for 2013 m.m. (Prop. 164 S (2012–2013))
  - Enst.: Sendes næringskomiteen.
11. (411) Forlenget bompengerekrav knyttet til prosjektet rv 23 Oslofjordforbindelsen i Akershus og Buskerud (Prop. 170 S (2012–2013))
12. (412) Finansiering av Miljøpakke Trondheim trinn 2 (Prop. 172 S (2012–2013))
  - Enst.: Nr. 11 og 12 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
13. (413) Endringer i «Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap» (Prop. 167 S (2012–2013))
  - Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
14. (414) Samtykke til godkjenning av endringer av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen av 11. desember 1997 (Prop. 173 S (2012–2013))
  - Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for energi- og miljøkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.37.